BAG
ინდექსი

საქართველოს ბიზნეს ასოციაცია
BUSINESS ASSOCIATION OF GEORGIA

ifo INSTITUTE
Leibniz Institute for Economic Research
at the University of Munich

MPC Research

I კვარტალი 2023

BAG ინდექსი

ბიზნეს
კლიმატი

დასაქმების
ბარომეტრი

ინვესტიციების
კვლევა

I კვარტალი
2023

სარჩევი

BAG ინდექსი 1

BAG ბიზნეს კლიმატი 1

BAG ბიზნეს კლიმატი სექტორების მიხედვით 3

დასაქმება, გაყიდვები და გაყიდვების ფასები სექტორების მიხედვით 5

ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორები 8

დაფინანსება 13

მოლოდინი გაცვლითი კურსის შესახებ 15

BAG დასაქმების ბარომეტრი 16

BAG ინვესტიციების კვლევა 20

BAG ინდექსი

მომზადებულია პი ემ სი კვლევითი ცენტრის და ifo institute-ის მიერ

საქართველოს ბიზნეს ასოციაციის (BAG) ინდექსი საქართველოს ბიზნეს ასოციაციის, პიემსი კვლევითი ცენტრისა და ifo ეკონომიკური კვლევების ინსტიტუტის ერთობლივი პროდუქტია. BAG ინდექსი მოიცავს BAG-ის წევრებისა და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიების[1] მმართველი მენეჯერების შეფასებას BAG ბიზნეს კლიმატის, BAG დასაქმების ბარომეტრის და BAG საინვესტიციო გარემოს შესახებ. პიემსი კვლევითი ცენტრი BAG ინდექსს აქვეყნებს ყოველკვარტალურად.

BAG ბიზნეს კლიმატი

BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი გამოითვლება BAG-ის წევრებისა და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიების გამოკითხვის საფუძველზე. კითხვარის მეშვეობით კომპანიები აფასებენ თავიანთ მიმდინარე მდგომარეობას და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს[2]. კომპანიები, ასევე, აფასებენ გაყიდვების, გაყიდვების ფასების და დასაქმებულთა რაოდენობის ცვლილებას გასულ და მიმდინარე კვარტლებში და აფიქსირებენ მოლოდინს მომდევნო კვარტლისთვის. დამატებით, კომპანიები ასახელებენ თავიანთი ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორებს, აფიქსირებენ გაცვლითი კურსის შესახებ არსებულ მოლოდინს, და აფასებენ ფინანსებზე ხელმისაწვდომობასა და საინვესტიციო გარემოს. მიმდინარე კვარტალში კომპანიებმა, ასევე, შეაფასეს კომპანიაში დასაქმებულთა ანაზღაურების დინამიკა. აღნიშნული ინდექსის ფარგლებში, BAG-ის წევრები და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიები გადანაწილდა ოთხ სექტორში: ვაჭრობა, მომსახურება, მრეწველობა და მშენებლობა. 2023 წლის პირველი კვარტლის გამოკითხვა ჩატარდა 2023 წლის 20 თებერვალი - 7 მარტის პერიოდში.

2023 წლის I კვარტალში, გამოკითხულმა კომპანიებმა თავიანთი მიმდინარე მდგომარეობა და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინი დადებითად შეაფასეს. 2023 წლის I კვარტალში, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელმა 46.8 ქულა შეადგინა, მათ შორის, ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობის მაჩვენებელი 38.6, ხოლო ბიზნესის მოლოდინის მაჩვენებელი 55.3 ქულაა.

2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, BAG ბიზნეს კლიმატი 2.4 ქულით გაუმჯობესდა. აღნიშნულ პერიოდში, გამოკითხული კომპანიების მიერ მიმდინარე მდგომარეობის შეფასება გაუმჯობესდა 1.0 ქულით, ხოლო მომდევნო 6 თვის მოლოდინის მაჩვენებელი გაუმჯობესდა 3.9 ქულით.

2023 წლის I კვარტლის შედეგები, გაუმჯობესებულია 2022 წლის I კვარტალთან შედარებით, როდესაც BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი 34.6-ს, მიმდინარე მდგომარეობის შეფასება 18.1-ს, ხოლო მომდევნო 6 თვის მოლოდინის ქულა 52.3-ს შეადგენდა.

აღსანიშნავია, რომ 2021 წლის I კვარტლიდან BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი დადებითია და უმჯობესდება. 2021 წლის I და II კვარტლებში აღნიშნულს ძირითადად განაპირობებდა მომდევნო 6 თვის ოპტიმისტური მოლოდინი. თუმცა 2021 წლის III კვარტლიდან BAG ბიზნეს კლიმატის დადებით მაჩვენებელს ოპტიმისტურ მოლოდინთან ერთად, ასევე, განაპირობებს გამოკითხული კომპანიების უმრავლესობის მიერ მიმდინარე მდგომარეობის დადებითი შეფასება (იხილეთ გრაფიკი 1).

2021 წლის I კვარტალში BAG ინდექსის მეთოდოლოგიაში განხორციელდა ცვლილება, კერძოდ გაიზარდა გამოსაკითხი კომპანიების რაოდენობა: გამოსაკითხ კომპანიათა ბაზას დაემატა BAG-ის წევრების ჯგუფში შემავალი კომპანიები.

[2] საბალანსო მნიშვნელობა მიმდინარე მდგომარეობისთვის არის სხვაობა „კარგი" და „ცუდი" შეფასებების პროცენტულ წილებს შორის, ხოლო საბალანსო მნიშვნელობა მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინისათვის არის სხვაობა „უფრო ხელსაყრელი" და „ნაკლებად ხელსაყრელი" შეფასებების პროცენტულ წილებს შორის. BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი წარმოადგენს ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობისა და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინის საბალანსო მნიშვნელობების ტრანსფორმირებულ საშუალოს. BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი შესაძლოა იყოს -100-სა და +100-ს შორის. +100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მიმდინარე მდგომარეობას და მოლოდინს აფასებს დადებითად, ხოლო -100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მიმდინარე მდგომარეობას და მოლოდინს აფასებს უარყოფითად.

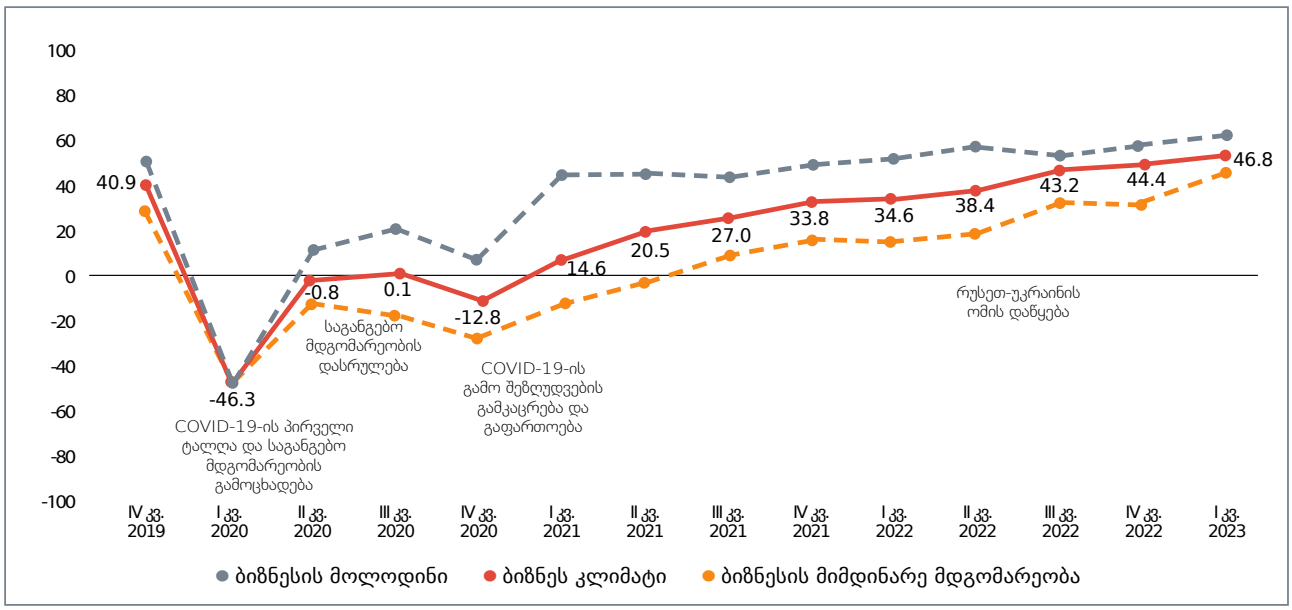

გრაფიკი 1: BAG ბიზნეს კლიმატი, ბიზნესის მოლოდინი და ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობა

2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტლის მსგავსად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი **ბუმის** ფაზაში იმყოფება.

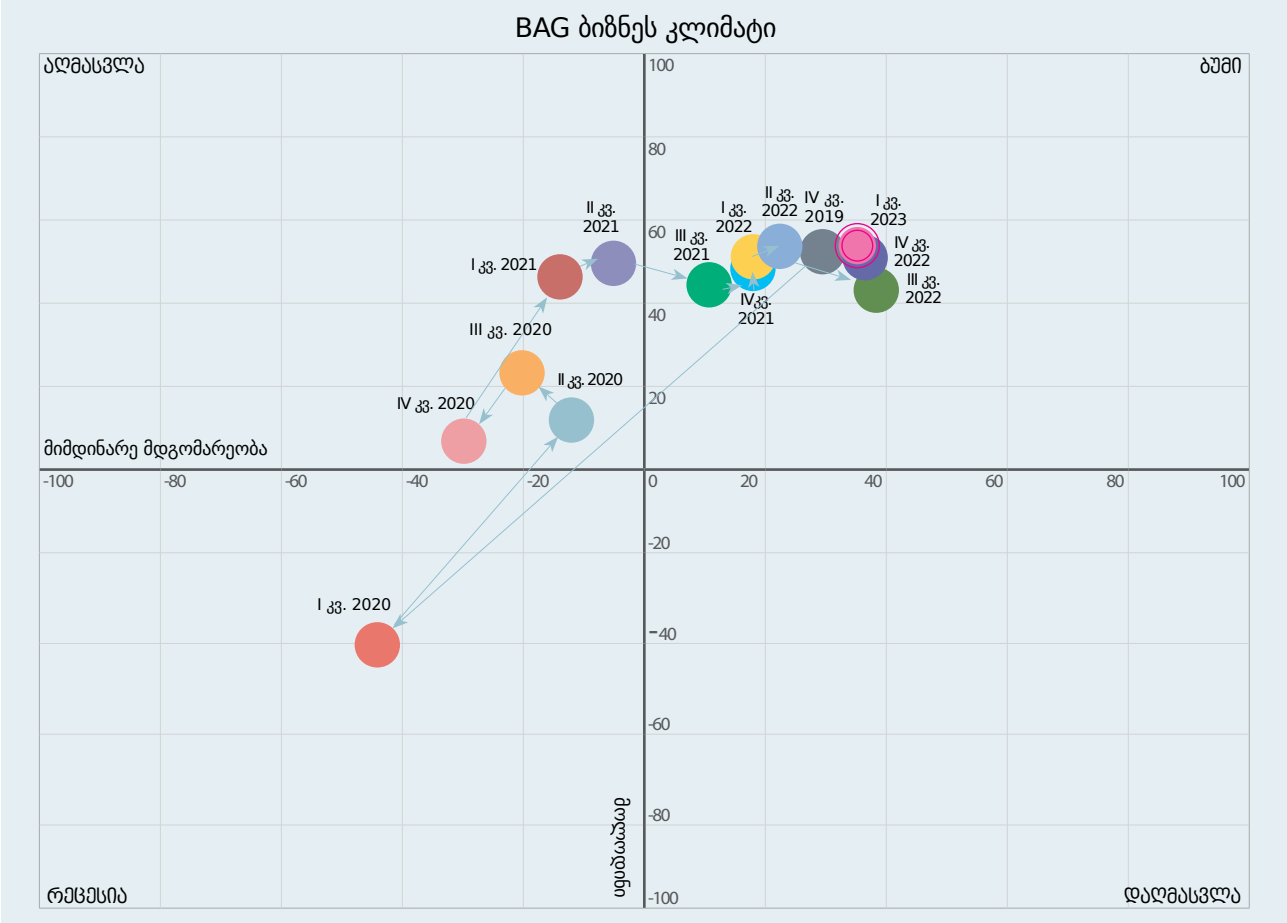

გრაფიკი 2: BAG ბიზნეს კლიმატი

გრაფიკი 2 საკოორდინატო სიბრტყეზე ასახავს დამოკიდებულებას ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობასა და ბიზნესის მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს შორის. თავის მხრივ, საკოორდინატო სიბრტყის მეოთხედები შესაბამისი სახელებით აღინიშნება, კერძოდ, აღმასვლა, ბუმი, დაღმასვლა და რეცესია:

- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას აფასებენ უარყოფითად, ხოლო მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს დადებითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„აღმასვლის“** მეოთხედში.
- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს აფასებენ დადებითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„ბუმის“** მეოთხედში.
- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას აფასებენ დადებითად, ხოლო მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს უარყოფითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„დაღმასვლის“** მეოთხედში.
- თუკი გამოკითხული კომპანიები ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობას და მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს აფასებენ უარყოფითად, BAG ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი მოხვდება **„რეცესიის“** მეოთხედში.

BAG ბიზნეს კლიმატი სექტორების მიხედვით

2023 წლის I კვარტალში **ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი** ყველა სექტორში დადებითია. 2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, აღნიშნული მაჩვენებელი გაუმჯობესდა მრეწველობისა და ვაჭრობის სექტორებში, ხოლო მშენებლობისა და მომსახურების სექტორებში გაუარესდა (იხილეთ გრაფიკი 3).

2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, **ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობის** შეფასება გაუმჯობესდა მრეწველობისა და ვაჭრობის სექტორებში, ხოლო მომსახურებისა და მშენებლობის სექტორებში გაუარესდა. სექტორებს შორის, მიმდინარე მდგომარეობა ყველაზე დადებითად შეფასდა ვაჭრობის სექტორის მიერ. აღნიშნულს შესაძლოა, განაპირობებდეს სექტორში გაზრდილი გაყიდვები (ვაჭრობის სექტორში კომპანიათა ყველაზე დიდმა ნაწილმა (38.9%) დააფიქსირა 2023 წლის I კვარტალში გაყიდვების ზრდა).

რაც შეეხება **ბიზნესის მომდევნო ექვსი თვის მოლოდინს,** 2023 წლის I კვარტალში, მაჩვენებელი დადებითია ყველა სექტორისთვის. სექტორებს შორის ყველაზე ოპტიმისტური მოლოდინი მშენებლობის სექტორში ფიქსირდება. აღსანიშნავია, რომ 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, მშენებლობის (-3.9 ქულით) და ვაჭრობის (-1.6 ქულით) სექტორებში მაჩვენებლის მცირედი გაუარესება შეინიშნება, ხოლო მაჩვენებელი მნიშვნელოვნად არის გაუმჯობესებული (27.5 ქულით) მრეწველობის სექტორში. რაც შეეხება მომსახურების სექტორს, ბიზნესის მოლოდინის მაჩვენებელი მცირედით (2.1 ქულით) არის გაუმჯობესებული.

ცხრილი 1: საბალანსო მნიშვნელობები სექტორების მიხედვით 2023 წლის I კვარტალში

სექტორი	ბიზნეს კლიმატი	ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობა	ბიზნესის მოლოდინი
ვაჭრობის სექტორი	52.8	55.6	50.0
მომსახურების სექტორი	41.7	29.5	54.5
მრეწველობის სექტორი	45.5	33.3	58.3
მშენებლობის სექტორი	49.3	31.3	68.8
ყველა სექტორი	46.8	38.6	55.3

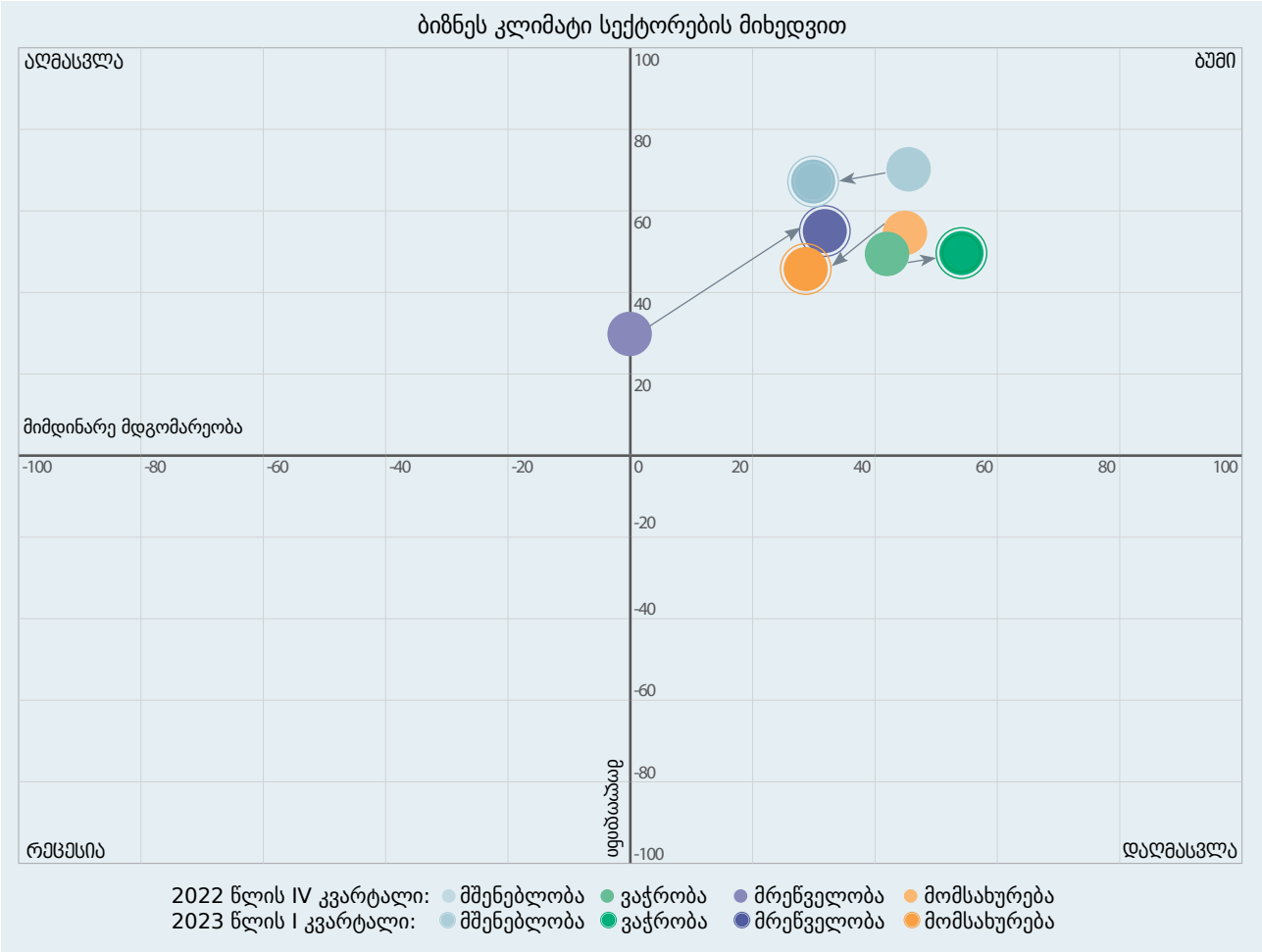

გრაფიკი 3: ბიზნეს კლიმატი სექტორების მიხედვით 2022 წლის IV და 2023 წლის I კვარტლებში

2021 წლის I კვარტლიდან ვაჭრობის, მრეწველობის და მომსახურების სექტორებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი დადებითია. სექტორებში არსებულ ბიზნეს კლიმატის დადებით შეფასებას განაპირობებს როგორც ოპტიმისტური მოლოდინის არსებობა, ასევე, მიმდინარე მდგომარეობის პოზიტიური შეფასება.

ვაჭრობის, მომსახურების და მრეწველობის სექტორებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი 2021 წლის I კვარტლიდან, წინა წლის შესაბამის პერიოდებთან შედარებით, ძირითადად უმჯობესდებოდა. გაუმჯობესების ტენდენცია ვაჭრობის და მომსახურების სექტორებში 2023 წლის I კვარტალშიც შენარჩუნდა. რაც შეეხება მრეწველობის სექტორს, 2022 წლის II და IV კვარტლებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებლის გაუარესების შემდეგ, 2023 წლის I კვარტალში, მაჩვენებელი კვლავ გაუმჯობესდა.

მშენებლობის სექტორში 2021 წლის I და II კვარტლებში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებელი უარყოფითი იყო, თუმცა 2021 წლის III კვარტლიდან, მაჩვენებელი დადებითია და წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით, უმჯობესდება. 2022 წლის II კვარტლამდე, მშენებლობის სექტორში ბიზნეს კლიმატის მაჩვენებლის გაუმჯობესებას ძირითადად განაპირობებდა ბიზნესის ოპტიმისტური მოლოდინი, ხოლო 2022 წლის II კვარტლიდან ოპტიმისტურ მოლოდინთან ერთად, მიმდინარე მდგომარეობის დადებითი შეფასებაც (იხილეთ გრაფიკი 4).

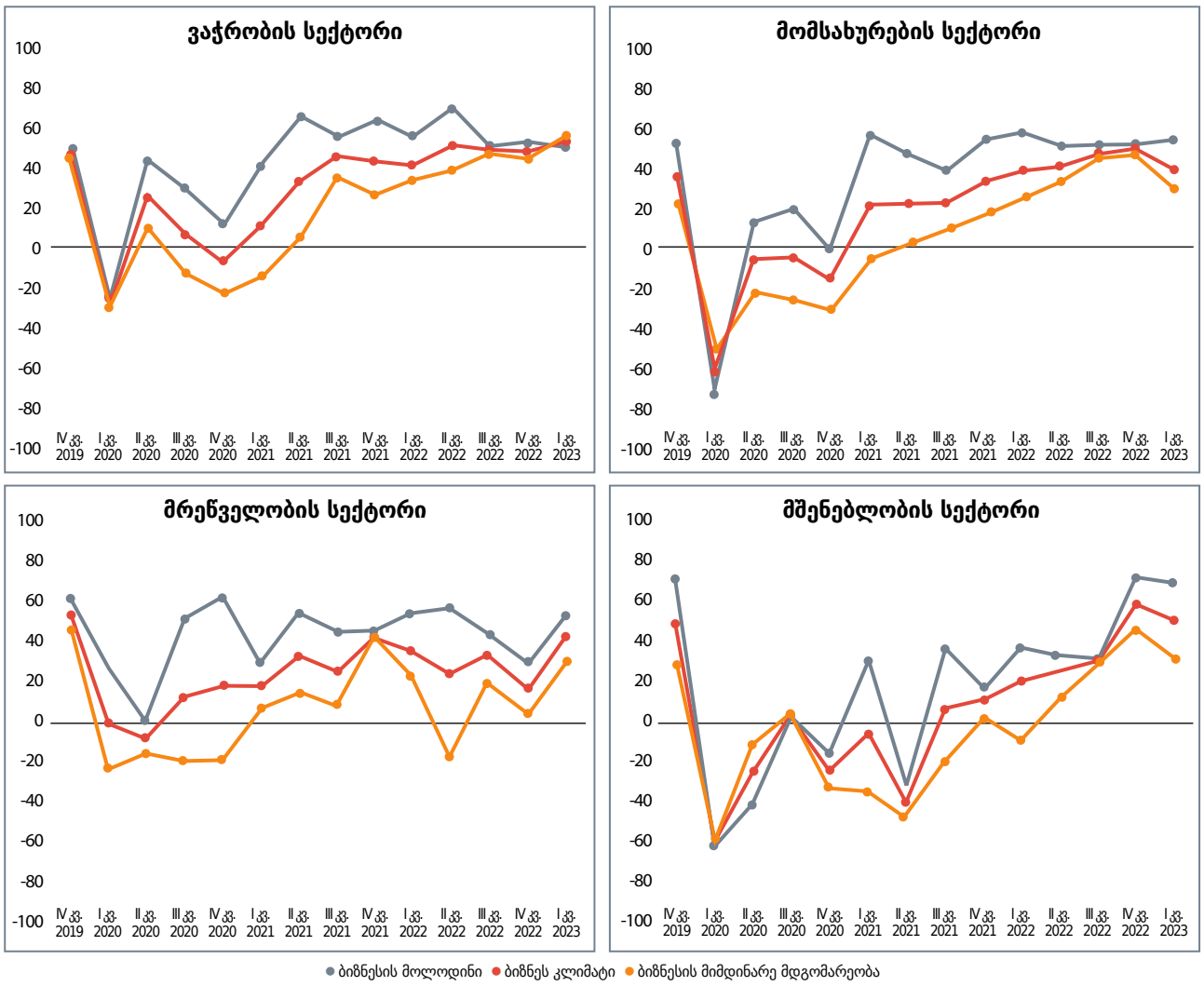

გრაფიკი 4: ბიზნეს კლიმატი, ბიზნესის მოლოდინი და ბიზნესის მიმდინარე მდგომარეობა ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

დასაქმება, გაყიდვები და გაყიდვების ფასები სექტორების მიხედვით

დასაქმება

- 2023 წლის I კვარტალში, გამოკითხულ კომპანიათა 33%-მა განაცხადა, რომ მათთან დასაქმებულთა რაოდენობა იზრდება. რაც შეეხება 2023 წლის II კვარტლის მოლოდინს, გამოკითხული კომპანიების 45% ელის დასაქმებულთა რაოდენობის ზრდას (იხილეთ გრაფიკი 5).
- სექტორებს შორის, 2023 წლის I კვარტლის მდგომარეობასა და 2023 წლის II კვარტლის მოლოდინს დასაქმებულთა რაოდენობის შესახებ ყველაზე პოზიტიურად მშენებლობის სექტორში აფასებენ (იხილეთ გრაფიკი 6).
- 2023 წლის I კვარტლის მდგომარეობას დასაქმებულთა რაოდენობის შესახებ ყველაზე ნეგატიურად ვაჭრობის სექტორში აფასებენ (13.9%-მა განაცხადა, რომ მათთან დასაქმებულთა რაოდენობა მცირდება).

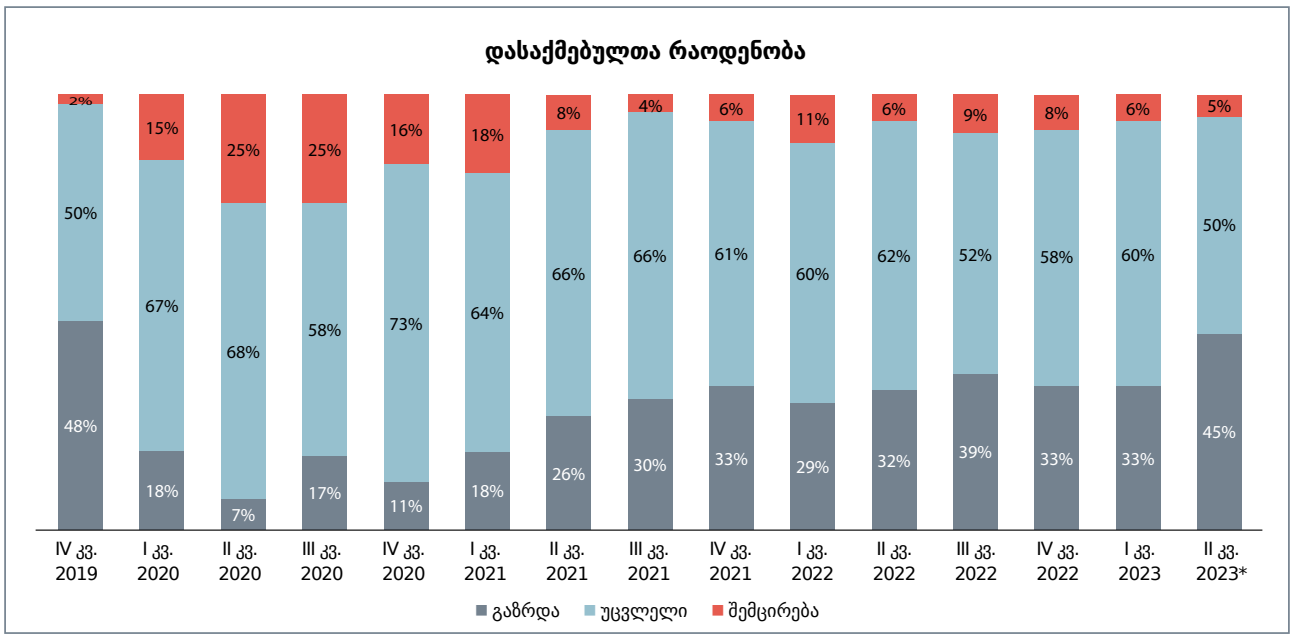

გრაფიკი 5: დასაქმებულთა რაოდენობა BAG-ის წევრ და მათ ჯგუფში შემავალ კომპანიებში[3]

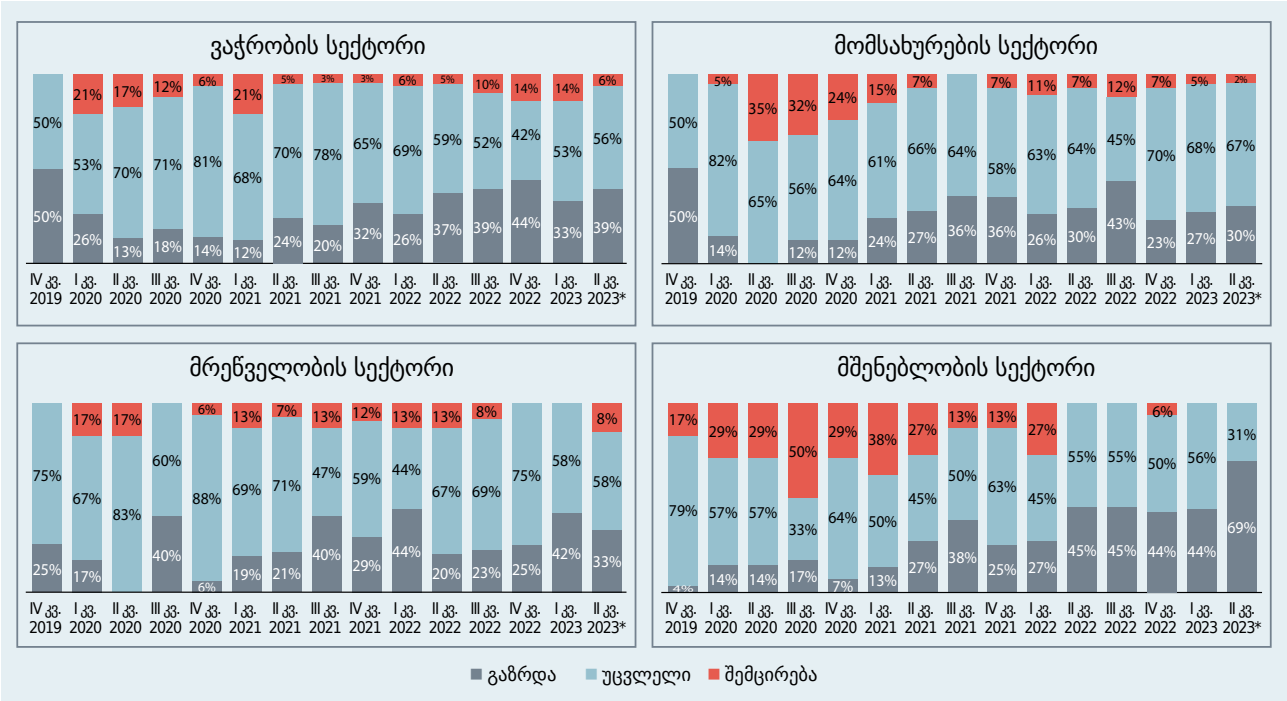

გრაფიკი 6: დასაქმებულთა რაოდენობა ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

გაყიდვები/მოთხოვნა/ადგილობრივი წარმოება

- გაყიდვების მხრივ, სექტორებს შორის, 2023 წლის I კვარტლის მდგომარეობას ყველაზე პოზიტიურად ვაჭრობის და მშენებლობის სექტორებში აფასებენ (იხილეთ გრაფიკი 7).
- 2023 წლის II კვარტალში, გაყიდვების მხრივ, ყველაზე პოზიტიური მოლოდინი ვაჭრობის და მშენებლობის სექტორებში ფიქსირდება.

[3] დამრგვალების გამო ანგარიშში მოცემულ ზოგიერთ გრაფიკზე მონაცემთა ჯამი ზუსტად 100%-ის ტოლი არ არის.

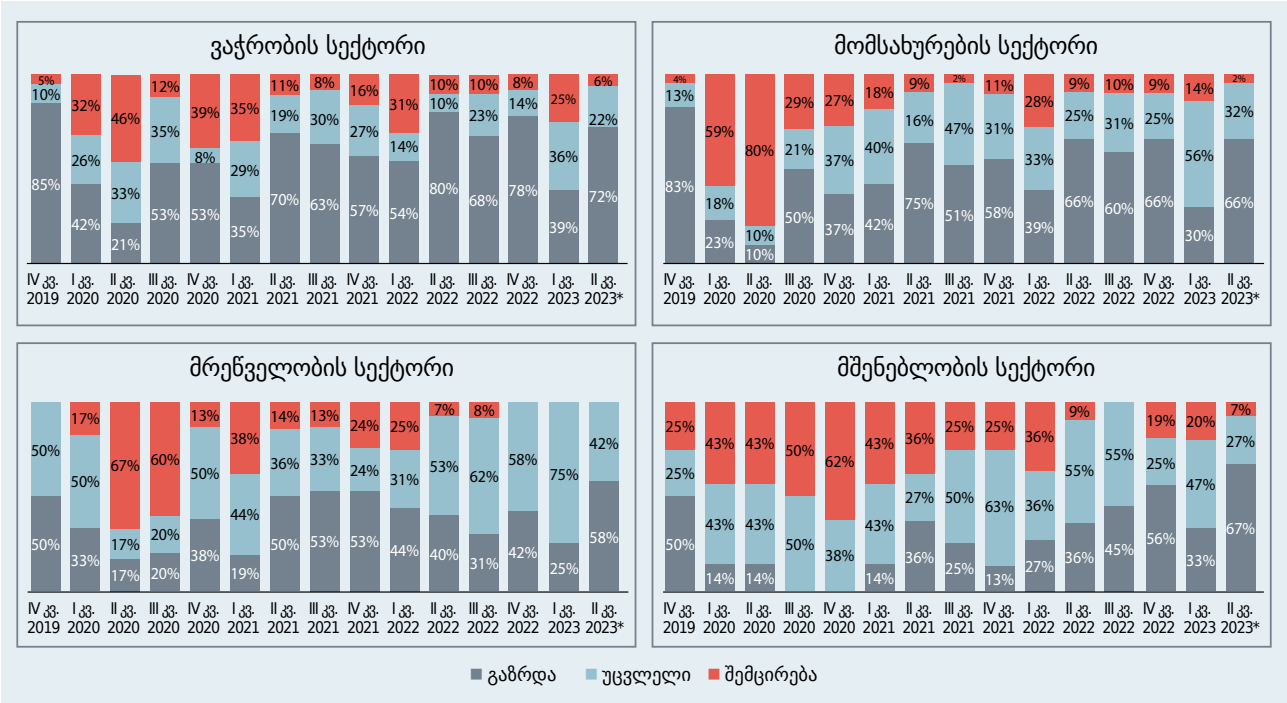

გრაფიკი 7: გაყიდვები, ადგილობრივი წარმოება და მოთხოვნა ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

გაყიდვების ფასები

- 2023 წლის I კვარტალში გამოკითხული კომპანიების 26%-მა გაზარდა გაყიდვების ფასები. რაც შეეხება 2023 წლის II კვარტლის მოლოდინს, გამოკითხულ კომპანიათა 25% ვარაუდობს გაყიდვების ფასების ზრდას (იხილეთ გრაფიკი 8).
- სექტორებს შორის, 2023 წლის I კვარტალში ფასების ზრდას პროცენტულად ყველაზე მეტი კომპანია მშენებლობის სექტორში აფიქსირებს, რაც შესაძლოა, უკავშირდებოდეს რუსეთ-უკრაინის ომის გამო სამშენებლო მასალებზე ფასის გაძვირებას და/ან უძრავ ქონებაზე მოთხოვნის გაზრდას. ასევე, 2023 წლის II კვარტალში ფასების ზრდის მოლოდინი ყველაზე მეტად მშენებლობის სექტორში ფიქსირდება (იხილეთ გრაფიკი 9).
- ფასების ზრდის დინამიკა ყველაზე ნაკლებად ვაჭრობის სექტორში შეინიშნება, ვინაიდან გამოკითხულ კომპანიათა მხოლოდ მცირე ნაწილმა გაზარდა ფასები თავიანთ პროდუქციაზე 2023 წლის I კვარტალში.

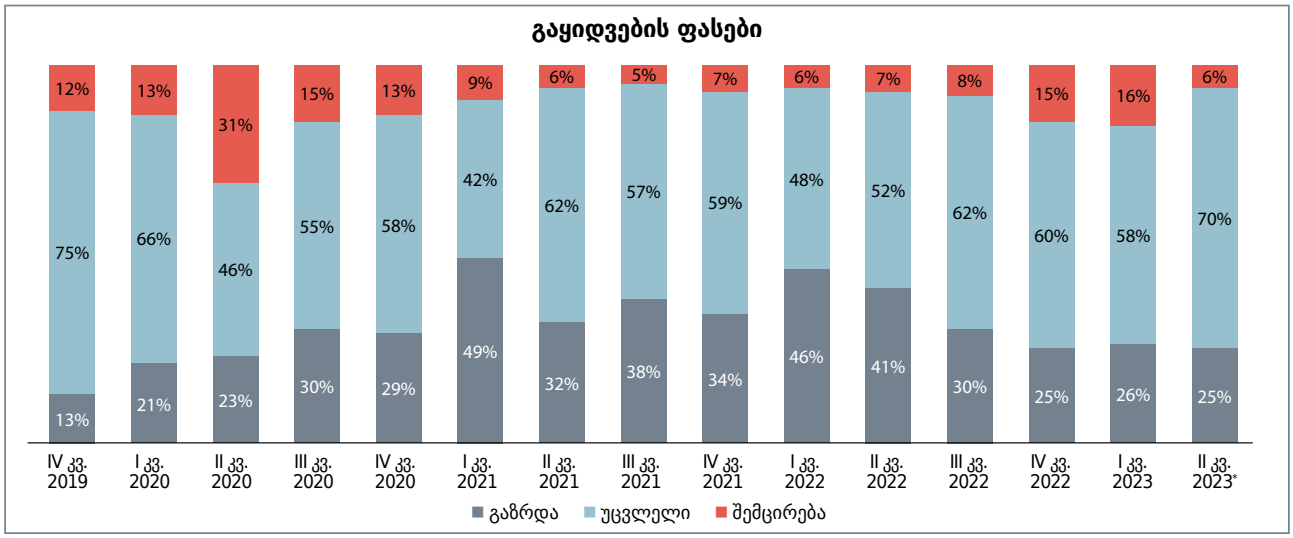

გრაფიკი 8: გაყიდვების ფასები BAG-ის წევრ და მათ ჯგუფში შემავალ კომპანიებში

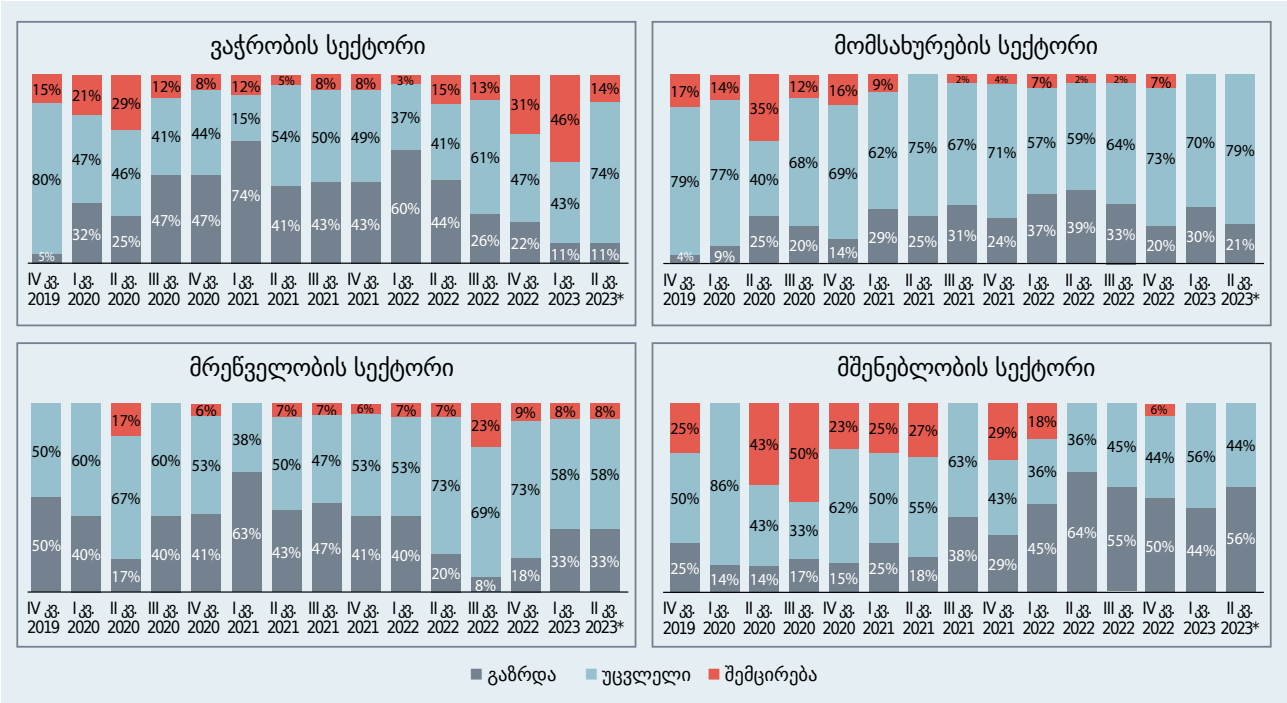

გრაფიკი 9: გაყიდვების ფასები ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორები

2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, მცირედ გაიზარდა იმ კომპანიების წილი (3 პროცენტული პუნქტით), რომლებიც თვლიან, რომ მათი ბიზნესსაქმიანობისთვის არსებობს ხელის შემშლელი ფაქტორები.

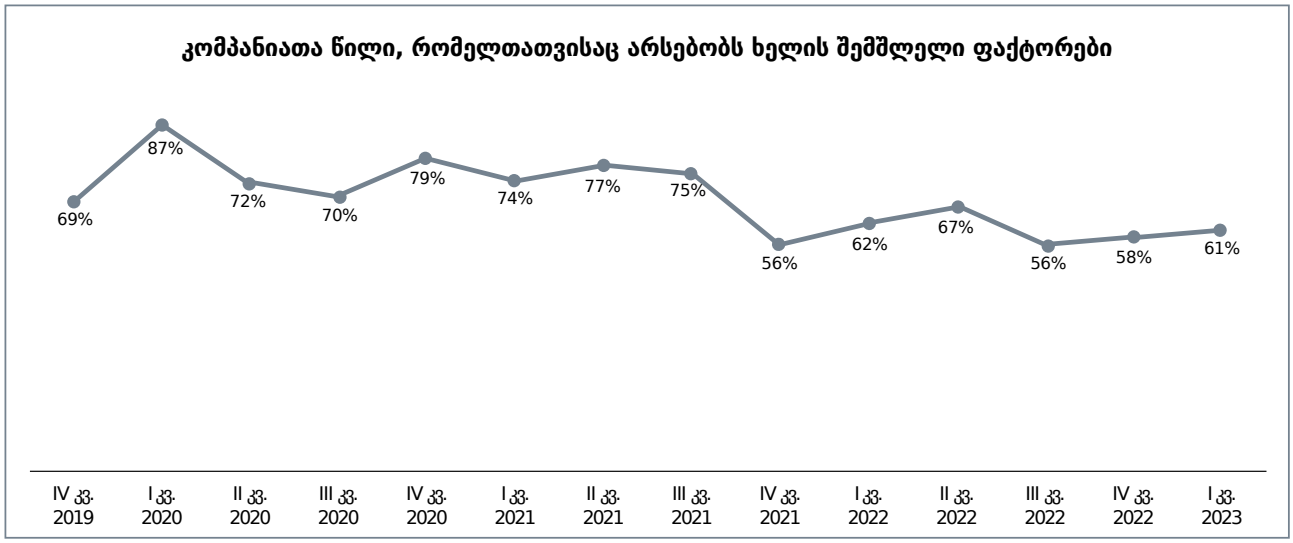

გრაფიკი 10: ბიზნესისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორების არსებობა

2023 წლის I კვარტალში, ბიზნესსაქმიანობისთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი ხელის შემშლელი ხუთი ფაქტორია: სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები, სპეციალისტების ნაკლებობა, სამუშაო ძალის ნაკლებობა, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა[4] და შეზღუდული ფინანსური რესურსები (იხილეთ გრაფიკი 11).

[4] ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა, როგორც ერთ-ერთი ხელის შემშლელი ფაქტორი ბიზნესისთვის, ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელი ფაქტორების შესახებ არსებულ კითხვარს 2021 წლის II კვარტალში დაემატა.

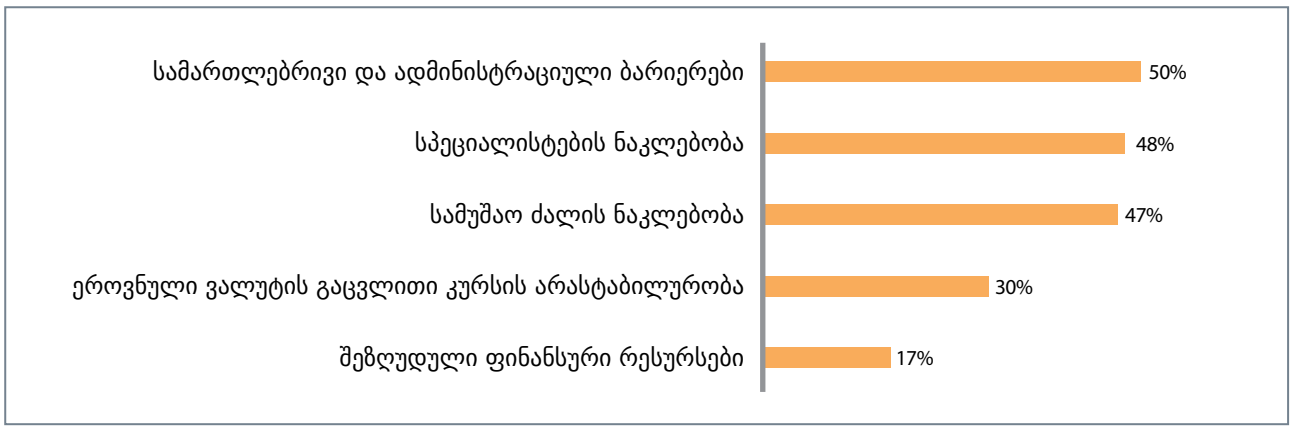

გრაფიკი 11: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის 2023 წლის I კვარტალში

მოცემულ კვარტალში, პრობლემათა შორის პირველი ადგილი ***სამართლებრივმა და ადმინისტრაციულმა ბარიერებმა*** დაიკავა (აღნიშნულ პრობლემას კომპანიათა 50% ასახელებს ხელის შემშლელად). სექტორებს შორის, სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები ყველაზე მეტად მომსახურების სექტორის კომპანიებისთვის (65%) წარმოადგენს ხელის შემშლელ ფაქტორს, ყველაზე ნაკლებად კი მრეწველობის სექტორისთვის (22%) (იხილეთ გრაფიკი 12).

საწარმოს ზომის მიხედვით[5], სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები ყველაზე მეტად მსხვილი ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (65%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად) (იხილეთ გრაფიკი 13).

2023 წლის I კვარტალში, ***სპეციალისტების ნაკლებობა*** ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორად გამოკითხულ კომპანიათა 48%-მა დაასახელა. სექტორებს შორის, სპეციალისტების ნაკლებობის პრობლემა ყველაზე მწვავე მრეწველობის სექტორისთვისაა (89%), ხოლო ყველაზე ნაკლებად – ვაჭრობის სექტორისთვის (30%). საწარმოთა ზომის მიხედვით, აღნიშნული ფაქტორი ყველაზე მეტად საშუალო ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (55%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად).

2023 წლის I კვარტალში, ***სამუშაო ძალის ნაკლებობა*** ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორად გამოკითხულ კომპანიათა 47%-მა დაასახელა. სამუშაო ძალის ნაკლებობის პრობლემა ყველაზე მწვავე მშენებლობის სექტორისთვისაა (64%). საწარმოთა ზომის მიხედვით, სამუშაო ძალის ნაკლებობა ყველაზე მეტად მსხვილი ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (68%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად).

2023 წლის I კვარტალში, ***ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობამ*** ბიზნესსაქმიანობისთვის ხელის შემშლელ ფაქტორად გამოკითხულ კომპანიათა 30%-მა დაასახელა. სექტორებს შორის, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა ყველაზე მეტად მრეწველობის სექტორის კომპანიებისთვის (44%) წარმოადგენს ხელის შემშლელ ფაქტორს, ყველაზე ნაკლებად კი მომსახურების სექტორისთვის (19%). საწარმოს ზომის მიხედვით, ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა ყველაზე მეტად საშუალო ზომის კომპანიებისთვის წარმოადგენს პრობლემას (35%-მა დაასახელა ხელის შემშლელად).

2023 წლის I კვარტალში, ***შეზღუდული ფინანსური რესურსები*** ხელის შემშლელად გამოკითხულ კომპანიათა 17%-მა დაასახელა. შეზღუდული ფინანსური რესურსები, როგორც ხელის შემშლელი ფაქტორი, ყველაზე მეტად მრეწველობის სექტორის (44%) მიერ ფიქსირდება. საწარმოთა ზომის მიხედვით, შეზღუდული ფინანსური რესურსების პრობლემა უმეტესად მსხვილი ზომის კომპანიებს აქვთ (19%).

[5] საწარმოს ზომა განისაზღვრა საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მეთოდოლოგიის მიხედვით: მცირე, საშუალო და მსხვილი.

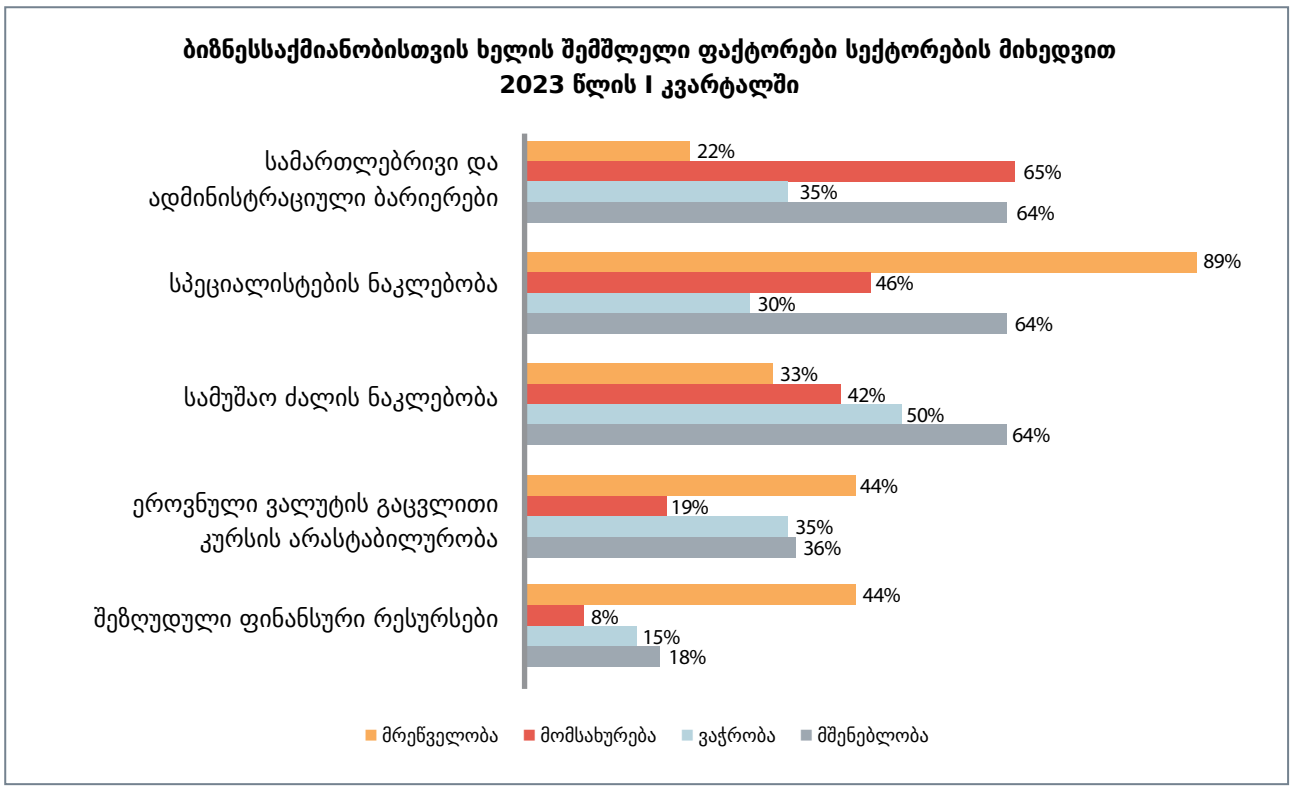

გრაფიკი 12: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის სექტორების მიხედვით 2023 წლის I კვარტალში

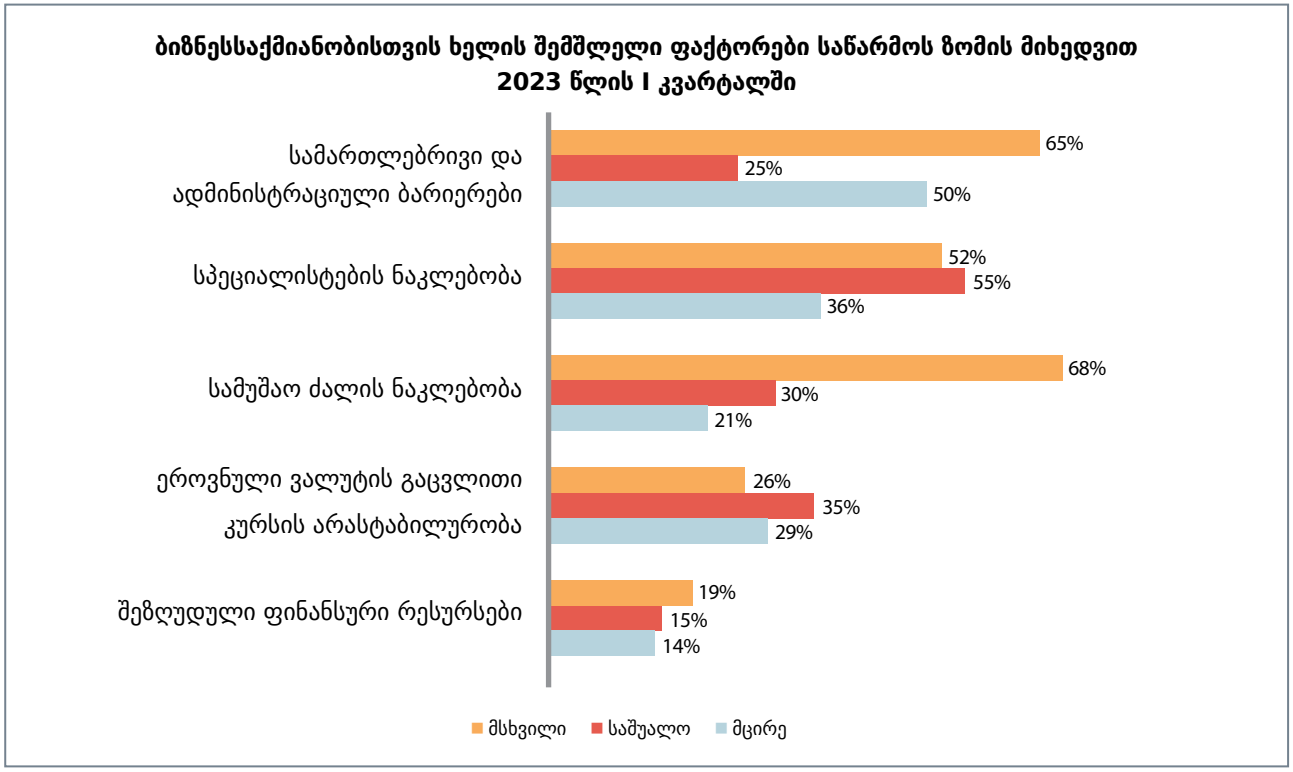

გრაფიკი 13: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის საწარმოთა ზომის მიხედვით 2023 წლის I კვარტალში

ხელის შემშლელ ფაქტორებს შორის, წინა კვარტალთან შედარებით, ყველაზე მეტად სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერების პრობლემა შემსუბუქდა (10 პროცენტული პუნქტით). ხოლო ყველაზე მეტად (8 პროცენტული პუნქტით) შეზღუდული ფინანსური რესურსების პრობლემა გამძაფრდა (იხილეთ გრაფიკი 14).

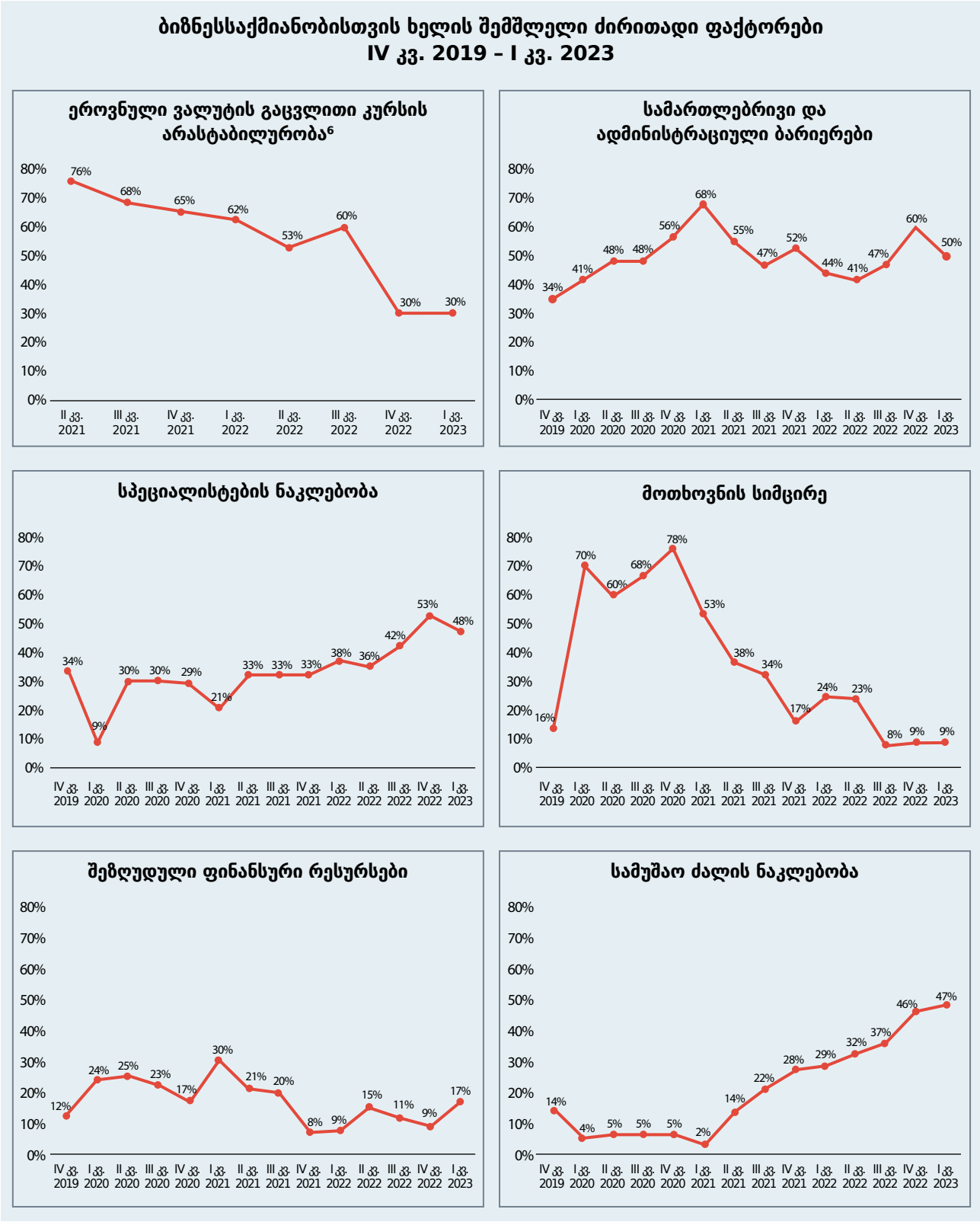

გრაფიკი 14: ძირითადი ხელის შემშლელი ფაქტორები გამოკითხული კომპანიებისთვის

[6] ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის არასტაბილურობა, როგორც ერთ-ერთი ხელის შემშლელი ფაქტორი ბიზნესისთვის, არსებულ კითხვარს 2021 წლის II კვარტალში დაემატა.

ბიზნესისთვის სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერების განმაპირობებელი ძირითადი ფაქტორები

2023 წლის I კვარტალში, იმ კომპანიათა უმეტესობამ, რომლებმაც სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები დაასახელეს ხელის შემშლელ ფაქტორად, წინა პერიოდების მსგავსად, ***მარეგულირებელი გარემო*** მიიჩნიეს ყველაზე მნიშვნელოვან ბარიერად, რაც ხელს უშლის მათ ბიზნესსაქმიანობას. სექტორებს შორის, მარეგულირებელი გარემო ხელის შემშლელ ფაქტორად ყველაზე მეტად დასახელდა მშენებლობის სექტორში (დაასახელა გამოკითხულთა 86%-მა, რომლისთვისაც არსებობს სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები). ხოლო მარეგულირებელი გარემო ხელის შემშლელ ფაქტორად ყველაზე ნაკლებად მრეწველობის სექტორის მიერ სახელდება (50%).

სამართლებრივ და ადმინისტრაციულ ბარიერებს შორის, მეორე ადგილს ***ადმინისტრაციული საკითხები*** იკავებს. აღნიშნული ფაქტორი სექტორებს შორის, ხელის შემშლელ ფაქტორად ყველაზე მეტად მშენებლობის სექტორში დაფიქსირდა, ხოლო ყველაზე ნაკლებად მომსახურების სექტორში.

რაც შეეხება ***სასამართლო სისტემას,*** აღნიშნული ფაქტორი ხელის შემშლელად ყველაზე მეტად მომსახურების სექტორში დაფიქსირდა, ხოლო მრეწველობის სექტორში საერთოდ არ დაფიქსირებულა.

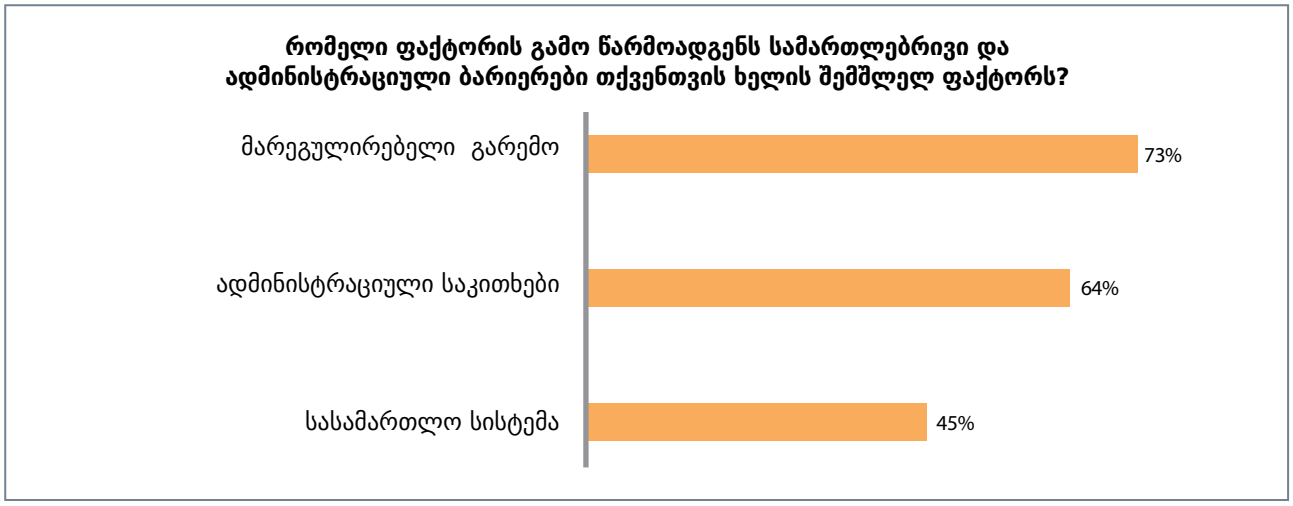

გრაფიკი 15: ძირითადი ხელის შემშლელი სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები გამოკითხული კომპანიებისთვის

მთლიანობაში, წინა კვარტალთან შედარებით, შემცირებულია იმ კომპანიათა წილი, რომელიც COVID-19-ით გამოწვეულ შეზღუდვებს და სასამართლო სისტემას ასახელებდა ხელის შემშლელად (3 და 2 პროცენტული პუნქტებით, შესაბამისად), ხოლო გაიზარდა იმ კომპანიათა წილი, რომლებიც ადმინისტრაციულ საკითხებს და მარეგულირებელ გარემოს მიიჩნევს ხელის შემშლელად (შესაბამისად 10 და 8 პროცენტული პუნქტებით).

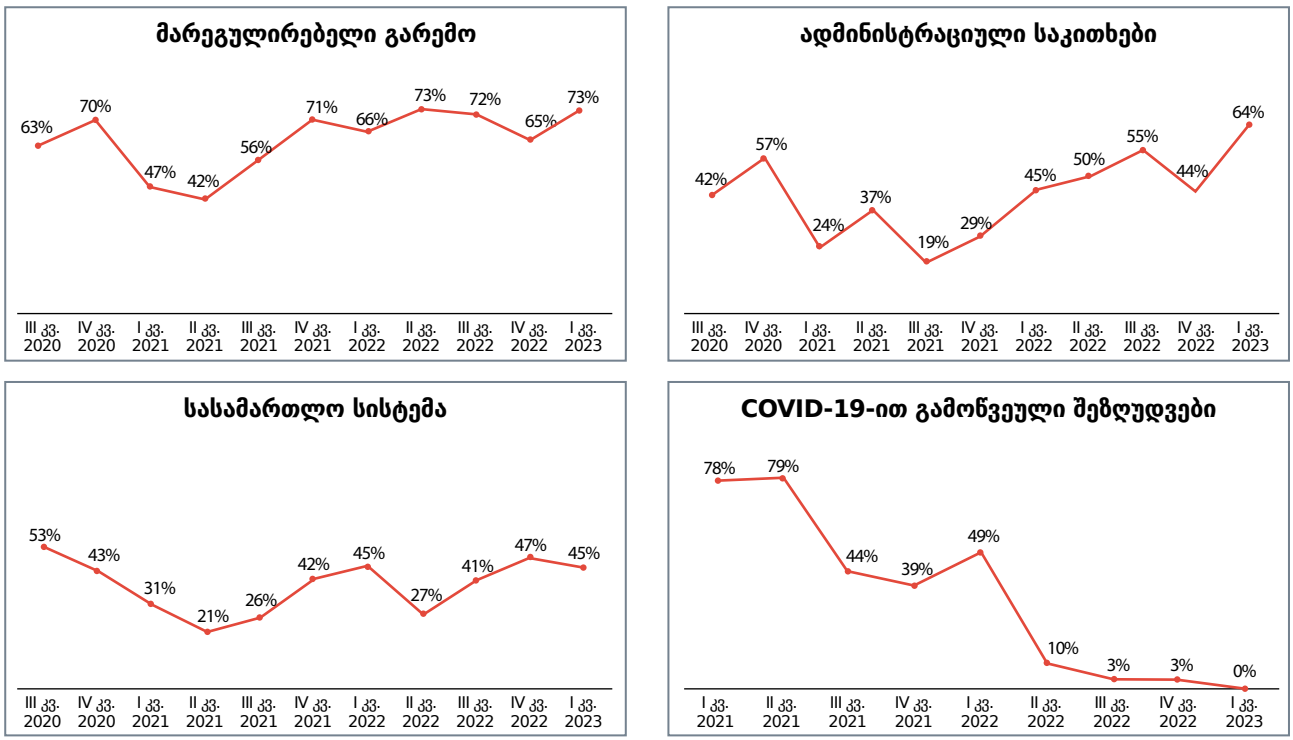

გრაფიკი 16: ძირითადი ხელის შემშლელი სამართლებრივი და ადმინისტრაციული ბარიერები გამოკითხული კომპანიებისთვის

დაფინანსება

2023 წლის I კვარტალში, დაფინანსების მოძიება სცადა გამოკითხულ კომპანიათა 46%-მა, რაც წინა კვარტალთან შედარებით მცირედით გაზრდილი მაჩვენებელია (1 პროცენტული პუნქტით) (იხილეთ გრაფიკი 17).

2023 წლის I კვარტალში, მათგან, ვინც ბოლო პერიოდში დაფინანსების მოძიება სცადა, 37% აცხადებს, რომ ფინანსებზე წვდომა პრობლემას წარმოადგენს. აღნიშნული მაჩვენებელი წინა კვარტალთან შედარებით მნიშვნელოვნადაა გაზრდილი (16 პროცენტული პუნქტით) (იხილეთ გრაფიკი 18).

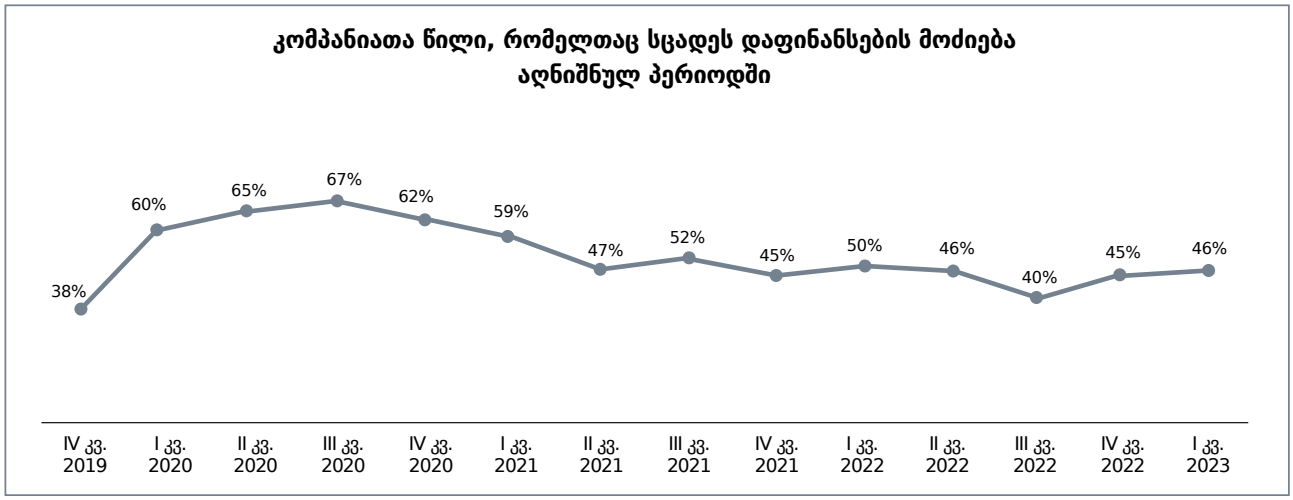

გრაფიკი 17: დაფინანსების მოძიება

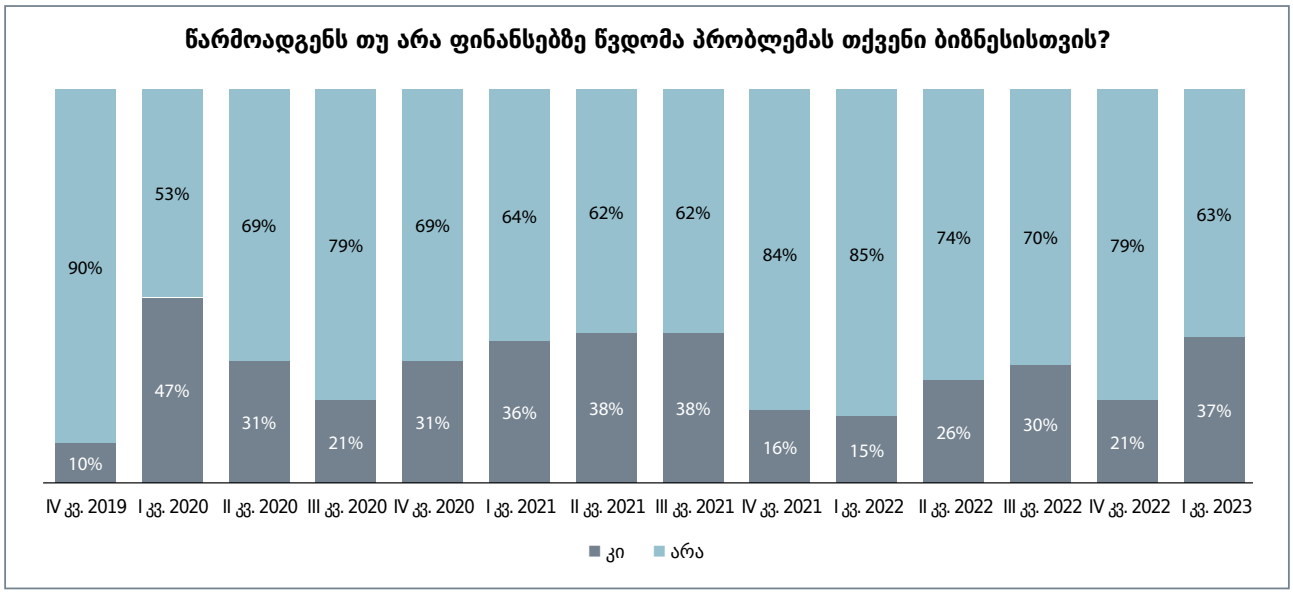

გრაფიკი 18: ფინანსებზე წვდომა[7]

რაც შეეხება ბიზნესის დაფინანსების წყაროებს[8], 2023 წლის I კვარტალში, წინა პერიოდების მსგავსად, კომპანიათა უმეტესობის განცხადებით, ისინი ფინანსდებიან ადგილობრივი წყაროებიდან. ამასთან იმ კომპანიათა პროცენტული წილი, რომლებიც მხოლოდ უცხოური წყაროებიდან ფინანსდებიან, 2023 წლის I კვარტალში, წინა კვარტალთან შედარებით, 1 პროცენტული პუნქტით შემცირდა.

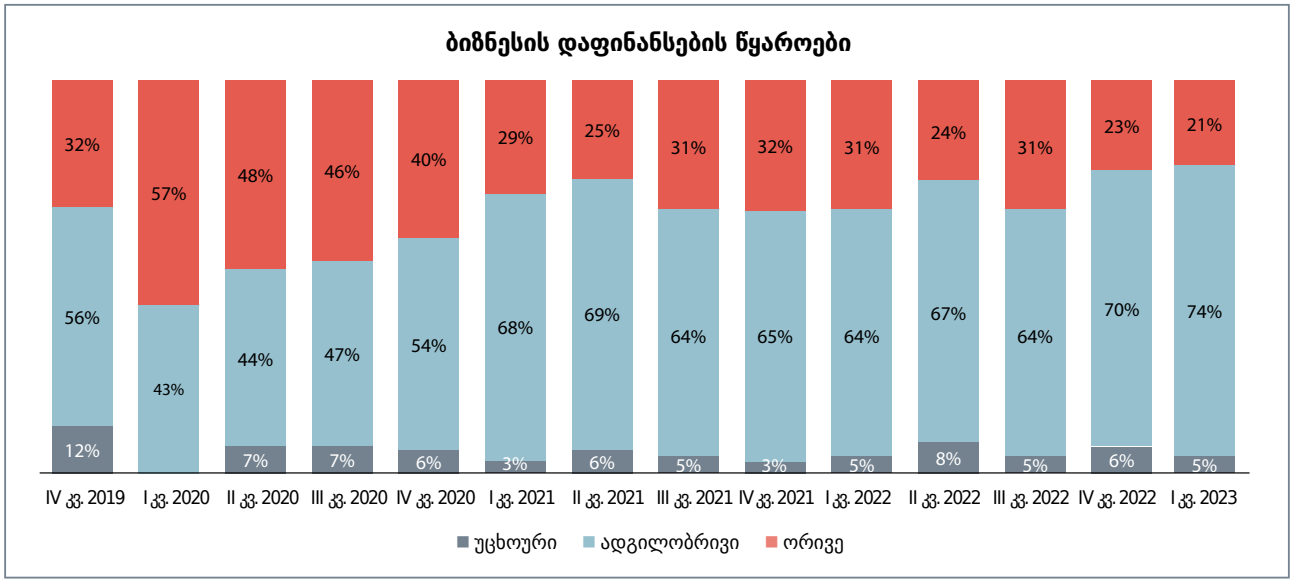

გრაფიკი 19: დაფინანსების წყაროები

[7] კითხვას პასუხი გასცა გამოკითხულთა მხოლოდ იმ ნაწილმა, რომელმაც უკანასკნელ პერიოდში სცადა ფინანსების მოძიება.

[8] 2021 წლის I კვარტალში ინდექსის მეთოდოლოგიაში განხორციელებულმა ცვლილებამ (გამოსაკითხი კომპანიების ბაზის გაზრდამ) გავლენა იქონია ბიზნესის დაფინანსების წყაროების სტრუქტურაზე. სხვა მაჩვენებელზე მეთოდოლოგიურ ცვლილებას არსებითი გავლენა არ ჰქონია.

მოლოდინი გაცვლითი კურსის შესახებ

2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, თითქმის განახევრდა იმ კომპანიების წილი (შემცირდა 13 პროცენტული პუნქტით), რომლებსაც მომდევნო 6 თვეში ლარის აშშ დოლართან გაცვლითი კურსის გაუფასურების მოლოდინი აქვთ. ამასთან, წინა კვარტალთან შედარებით, 2023 წლის I კვარტალში, 14 პროცენტული პუნქტით გაიზარდა იმ კომპანიების წილი, რომლებიც ეროვნული ვალუტის გაცვლითი კურსის გამყარებას ელიან მომდევნო 6 თვეში.

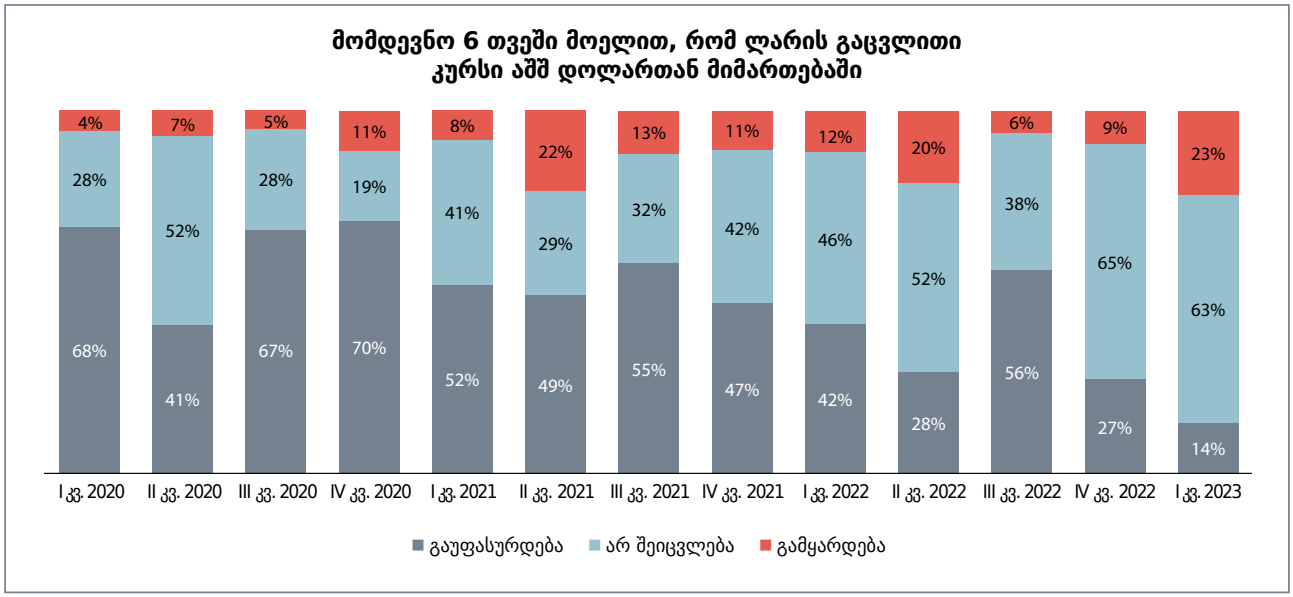

გრაფიკი 20: ლარის აშშ დოლართან გაცვლითი კურსის ცვლილების მოლოდინი

BAG დასაქმების ბარომეტრი

BAG დასაქმების ბარომეტრი ასახავს კომპანიების მოლოდინს მომავალ სამ თვეში დასაქმების სავარაუდო ცვლილების შესახებ.[9]

2023 წლის I კვარტალში გამოკითხულ კომპანიებს მომავალ სამ თვეში დასაქმების მიმართულებით უმეტესად დადებითი მოლოდინი აქვთ. BAG-ის დასაქმების ბარომეტრმა 34.0 ქულა შეადგინა. აღნიშნული მაჩვენებელი გაუმჯობესებულია როგორც 2021 წლის I კვარტალთან შედარებით (9.1 ქულით), ასევე, წინა - 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით (4.9 ქულით).

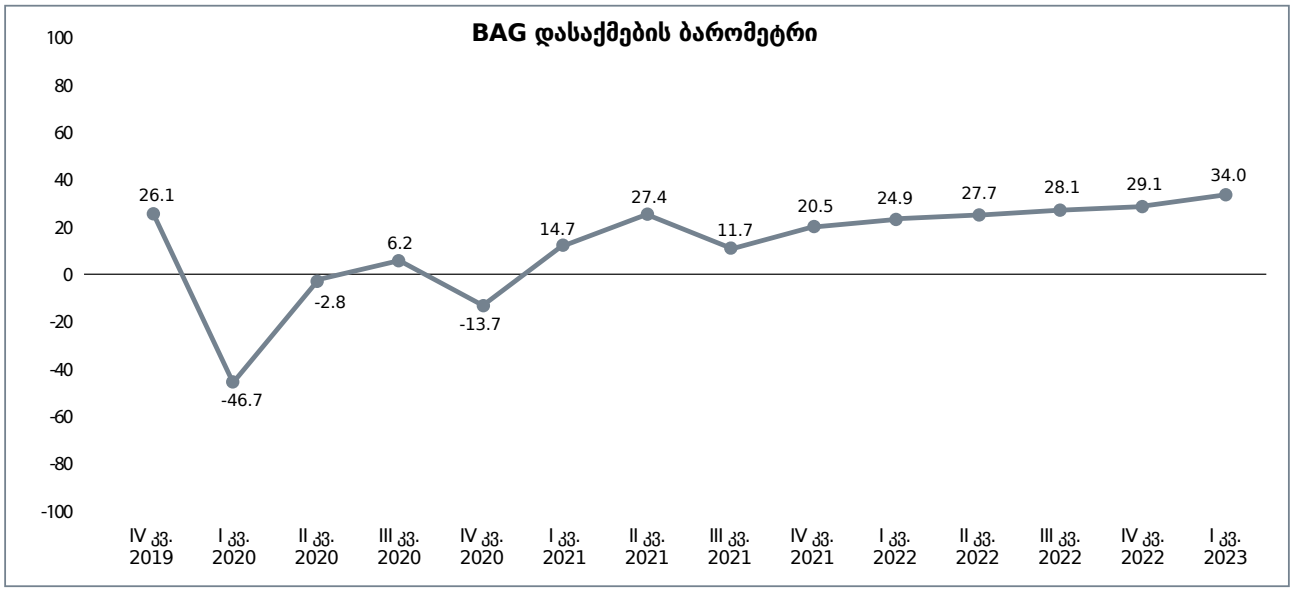

გრაფიკი 21: BAG დასაქმების ბარომეტრი

2023 წლის I კვარტალში დასაქმების ბარომეტრის მაჩვენებელი ყველა სექტორში დადებითია. 2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, დასაქმების ბარომეტრის მაჩვენებელი გაუმჯობესდა ვაჭრობის (10.7 ქულით გაიზარდა), მშენებლობის (5.2 ქულით გაიზარდა), მრეწველობისა (1.9 ქულით გაიზარდა) და მომსახურების (1.7 ქულით გაიზარდა) სექტორებში (იხილეთ გრაფიკი 22).

2023 წლის I კვარტალში, 2022 წლის IV კვარტალთან შედარებით, ვაჭრობის სექტორში დასაქმების ბარომეტრის მაჩვენებლის მნიშვნელოვანი გაუმჯობესება შესაძლოა, უკავშირდებოდეს ამ სექტორებში არსებულ ოპტიმისტურ მოლოდინს გაყიდვების ზრდასთან დაკავშირებით.

[9] კომპანიებს შეუძლიათ, დასაქმებულთა რაოდენობის შესახებ არსებული მომდევნო სამი თვის გეგმები აღწერონ, როგორც „მზარდი", „სტაბილური" ან „კლებადი". ამ გეგმების საბალანსო მნიშვნელობა გამოითვლება პასუხების - „მზარდი"-სა და „კლებადი"-ს პროცენტულ წილებს შორის სხვაობით. BAG დასაქმების ბარომეტრი არის სექტორების საბალანსო მნიშვნელობების შეწონილი საშუალო. BAG დასაქმების ბარომეტრის მნიშვნელობა შესაძლოა იყოს -100–დან +100–მდე. -100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მომდევნო სამი თვის განმავლობაში მოელის დასაქმებულთა რაოდენობის შემცირებას, ხოლო +100 ნიშნავს, რომ ყველა გამოკითხული ბიზნესი მომდევნო სამი თვის განმავლობაში მოელის დასაქმებულთა რაოდენობის ზრდას.

ცხრილი 2: დასაქმების ბარომეტრი. საბალანსო მნიშვნელობები სექტორის მიხედვით

სექტორი	IV კვ. 2019	I კვ. 2020	II კვ. 2020	III კვ. 2020	IV კვ. 2020	I კვ. 2021	II კვ. 2021	III კვ. 2021	IV კვ. 2021	I კვ. 2022	II კვ. 2022	III კვ. 2022	IV კვ. 2022	I კვ. 2023
ვაჭრობა	33.3	-45.0	5.6	12.5	-23.5	2.8	18.2	21.6	25.0	32.4	34.3	26.8	22.6	**33.3**
მომსახურება	14.6	-41.7	0.0	-5.0	-8.0	17.6	34.8	-2.3	11.1	15.6	19.6	25.6	26.2	**27.9**
მრეწველობა	11.1	-25.0	0.0	16.7	20.0	17.6	33.3	21.4	21.4	29.4	40.0	20.0	23.1	**25.0**
მშენებლობა	50.0	-80.0	-28.6	14.3	-33.3	30.8	12.5	27.3	50.0	37.5	27.3	50.0	63.6	**68.8**
BAG	26.1	-46.7	-2.8	6.2	-13.7	14.7	27.4	11.7	20.5	24.9	27.7	28.1	29.1	**34.0**

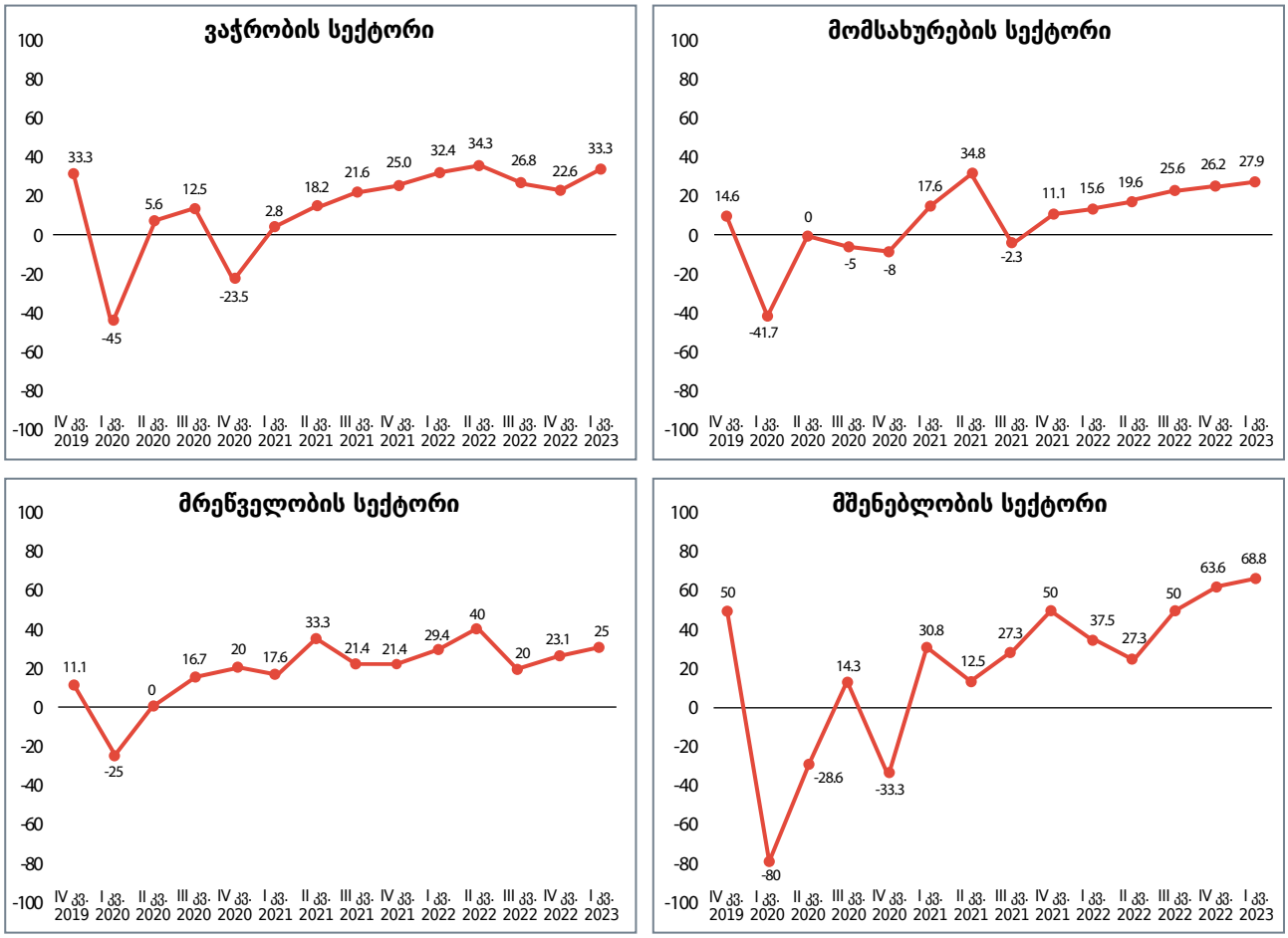

გრაფიკი 22: BAG დასაქმების ბარომეტრი სექტორების მიხედვით

დასაქმებულთა რაოდენობასთან ერთად, მნიშვნელოვანია, გავაანალიზოთ კომპანიებში დასაქმებულთა ანაზღაურების დინამიკაც. შესაბამისად, 2023 წლის I კვარტლის გამოკითხვაში, კომპანიებმა დამატებით უპასუხეს კითხვებს დასაქმებულთა ანაზღაურების შესახებ.

გამოკითხვის შედეგების მიხედვით, 2022 წლის IV და 2023 წლის I კვარტლებში კომპანიათა 48%-მა გაზარდა დასაქმებულთა ხელფასები. აღნიშნული ზრდა შესაძლოა, უკავშირდებოდეს საქართველოში სამუშაო ძალის და სპეციალისტების ნაკლებობის პრობლემას. აღნიშნულ ფაქტორებს ხელის შემშლელად კომპანიათა დიდი ნაწილი აფიქსირებს (2022 წლის IV კვარტალში კომპანიათა 53%-მა სპეციალისტების ნაკლებობა, ხოლო 46%-მა სამუშაო ძალის ნაკლებობა დაასახელა ხელის შემშლელ ფაქტორებად. 2023 წლის I კვარტალში კი კომპანიათა 48% - სპეციალისტების ნაკლებობას, ხოლო 47% - სამუშაო ძალის ნაკლებობას ასახელებს ხელის შემშლელად).

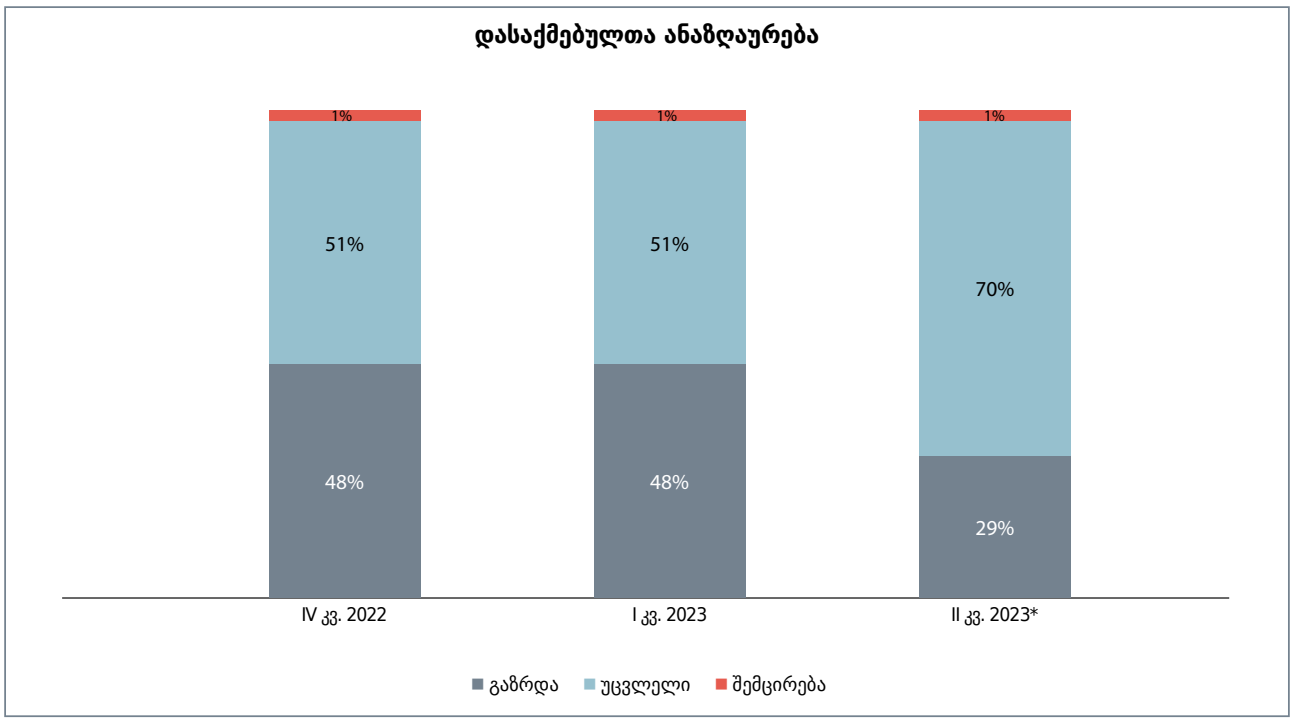

გრაფიკი 23: დასაქმებულთა ანაზღაურება

გამოკითხულ კომპანიათა უმრავლესობამ (90%-მა 2022 წლის IV კვარტალში და 96%-მა 2023 წლის I კვარტალში), დასაქმებულთა ანაზღაურება 0-20%-ით გაზარდა. 2023 წლის I კვარტალში, არც ერთ გამოკითხულ კომპანიას არ გაუზრდია დასაქმებულთა ანაზღაურება 40%-ზე მეტად.

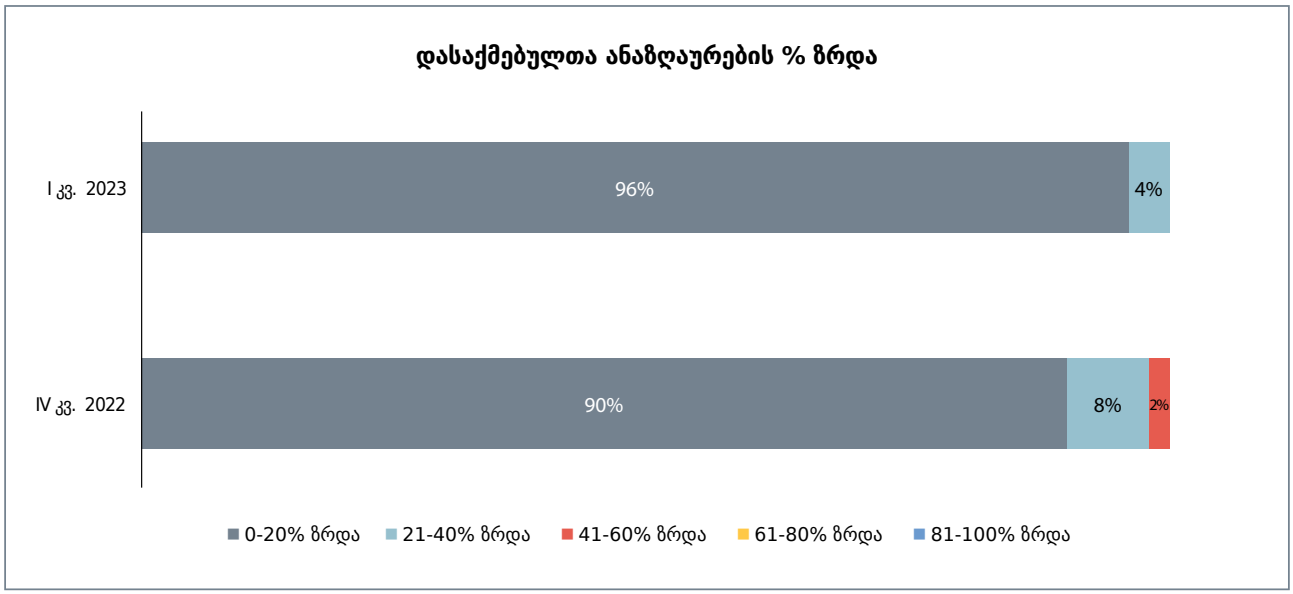

გრაფიკი 24: დასაქმებულთა ანაზღაურების % ზრდა

სექტორების მიხედვით, 2023 წლის I კვარტალში, ვაჭრობის და მრეწველობის სექტორებში კომპანიათა ყველაზე დიდმა ნაწილმა დააფიქსირა დასაქმებულთა ანაზღაურების ზრდა. 2023 წლის II კვარტალში კი დასაქმებულთა ანაზღაურების ზრდას კომპანიათა ყველაზე დიდი წილი მშენებლობის სექტორში გეგმავს.

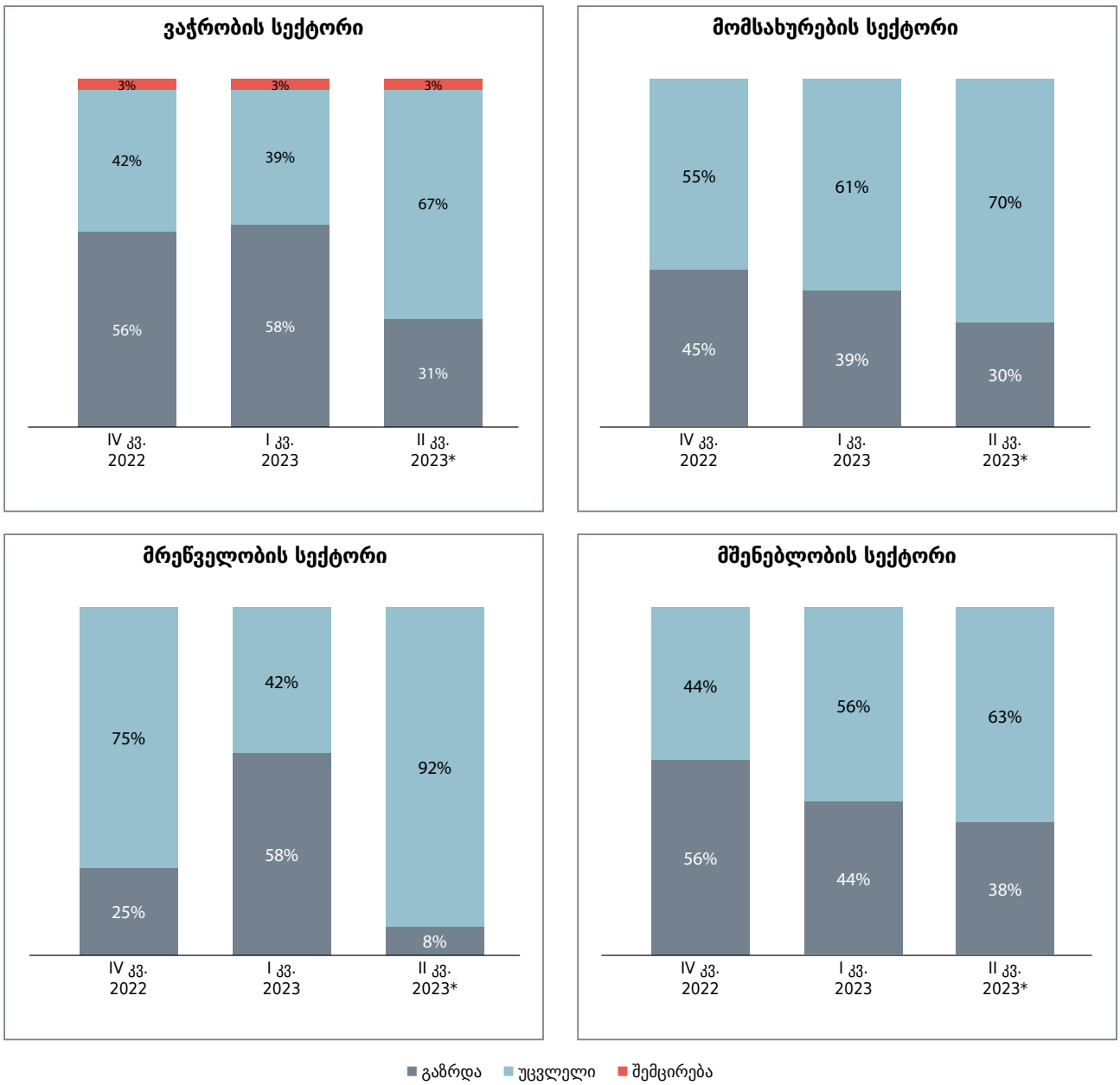

გრაფიკი 25: დასაქმებულთა ანაზღაურება ვაჭრობის, მომსახურების, მრეწველობის და მშენებლობის სექტორებში

BAG ინვესტიციების კვლევა

ინვესტიციების კვლევის ფარგლებში, რომელიც ტარდება წელიწადში ორჯერ, პიემსი კვლევითი ცენტრი აგროვებს მონაცემებს ინვესტიციების ტენდენციების შესახებ. აღნიშნული კვლევისთვის გამოკითხული კომპანიები იყოფა ოთხ სექტორად (როგორც, BAG ბიზნეს კლიმატის შემთხვევაში): ვაჭრობა, მომსახურება, მრეწველობა და მშენებლობა. 2023 წლის პირველ კვარტალში ჩატარებულმა კვლევამ შეაჯამა BAG-ის წევრებისა და მათ ჯგუფში შემავალი კომპანიების მიერ 2022 წელს განხორციელებული ინვესტიციები და მათი გეგმები 2023 წლისთვის.

საინვესტიციო გარემო 2022 წელს

მთლიანობაში, გამოკითხული კომპანიების 65%–მა განაცხადა, რომ 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, მათ მიერ განხორციელებული ჯამური ინვესტიციების მოცულობა გაიზარდა. ამასთან, გამოკითხული კომპანიების 30%-მა განაცხადა, რომ აღნიშნულ პერიოდში მათ მიერ განხორციელებული ჯამური ინვესტიციების მოცულობა უცვლელი დარჩა, ხოლო დანარჩენი 5%-ისთვის შემცირდა.

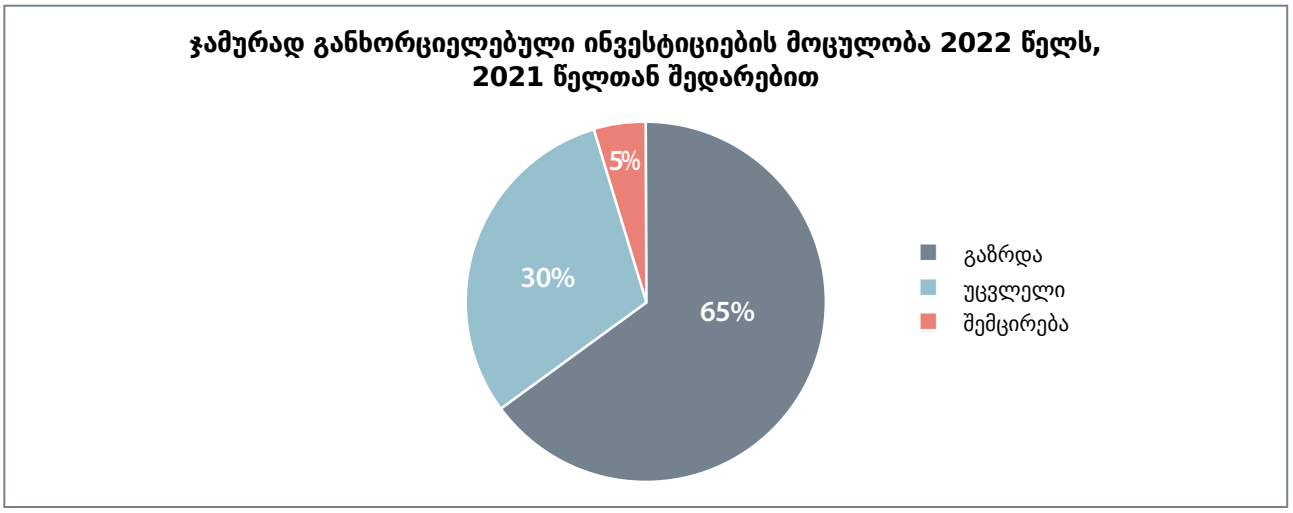

გრაფიკი 26: საინვესტიციო გარემო 2022 წელს

აღსანიშნავია, რომ მრეწველობის სექტორში კომპანიების 17%-მა დააფიქსირა 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, ჯამური ინვესტიციების შემცირება. მომსახურების, ვაჭრობისა და მშენებლობის სექტორებში ჯამური ინვესტიციების კლება, შესაბამისად, 2%, 3% და 6%-მა დააფიქსირა (დეტალური ინფორმაციისთვის იხილეთ გრაფიკები 28, 29, 30 და 31).

რაც შეეხება ინვესტიციების ზრდას, ვაჭრობის სექტორში კომპანიათა 69%-ის განცხადებით, 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, ჯამური ინვესტიციები გაიზარდა. მომსახურების სექტორში მოცემულ პერიოდში ჯამური ინვესტიციების ზრდა კომპანიათა 67%-მა დააფიქსირა, ხოლო მშენებლობისა და მრეწველობის სექტორებში - 63%-მა და 50%-მა, შესაბამისად.

მოცემულ ნაწილში განვიხილავთ, თუ სად განხორციელდა ინვესტიციები კომპანიების მიერ 2022 წლის განმავლობაში. 2022 წელს, კომპანიების უმეტესობამ გაზარდა ინვესტიციები როგორც პროგრამულ უზრუნველყოფასა და მონაცემთა ბაზებში (65%), ასევე, მანქანა-დანადგარებსა და აღჭურვილობაში (63%). ინვესტიციების ზრდა ყველაზე ნაკლებად შენობა-ნაგებობებში შეინიშნებოდა. ამ მიმართულებით ინვესტიციების ზრდა კომპანიათა 57%-მა დააფიქსირა.

სექტორების მიხედვით, პროგრამულ უზრუნველყოფასა და მონაცემთა ბაზებში განხორციელებული ინვესტიციების მიხედვით, პროცენტულად ყველაზე მნიშვნელოვანი მატება მშენებლობის სექტორში დაფიქსირდა, სადაც კომპანიების 73%-მა გაზარდა ინვესტიციები აღნიშნული მიმართულებით.

ხოლო, მანქანა-დანადგარებსა და აღჭურვილობაში ინვესტიციების მიხედვით გამოირჩეოდა ვაჭრობის სექტორი, სადაც კომპანიების 69%-ში ფიქსირდება ინვესტიციების ზრდა. რაც შეეხება შენობა-ნაგებობებში განხორციელებული ინვესტიციების ზრდას, აღსანიშნავია ვაჭრობისა და მშენებლობის სექტორები, სადაც კომპანიათა 66%-მა და 64%-მა განაცხადა, რომ 2022 წელს, 2021 წელთან შედარებით, შენობა-ნაგებობებში განხორციელებული ინვესტიციები გაზარდა.

საინვესტიციო გეგმები 2023 წელს

2023 წლის I კვარტალში გამოკითხული კომპანიების 63%-მა განაცხადა, რომ 2023 წელს, 2022 წელთან შედარებით, მათ მიერ ჯამურად განხორციელებული ინვესტიციების მოცულობა გაიზრდება. ამავდროულად, გამოკითხული კომპანიების 28% ჯამურად განხორციელებულ ინვესტიციებში ცვლილებას არ მოელის, ხოლო მხოლოდ 9% მოელის ინვესტიციების კლებას.

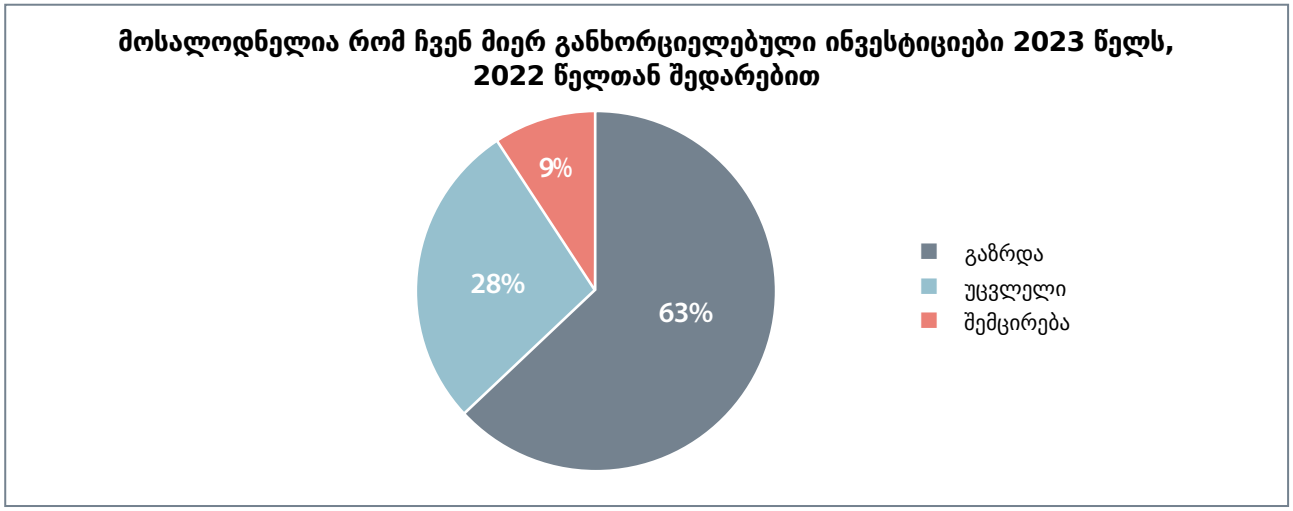

გრაფიკი 27: კომპანიების 2023 წლის საინვესტიციო გეგმები

სექტორებს შორის, ყველაზე ოპტიმისტური მოლოდინი 2023 წელს ინვესტიციების განხორციელებასთან დაკავშირებით მშენებლობის სექტორში ფიქსირდება. მშენებლობის სექტორში გამოკითხულ კომპანიათა 75% გეგმავს ჯამური ინვესტიციების ზრდას. ვაჭრობისა და მომსახურების სექტორებში მსგავსი მოლოდინი გამოკითხულ კომპანიათა 64% და 63%-ს აქვს, ხოლო მრეწველობის სექტორში 45%-ს.

2023 წელს ინვესტიციების ზრდასთან დაკავშირებით, დადებითი პროგნოზები უფრო მეტად დაფიქსირდა პროგრამული უზრუნველყოფის/მონაცემთა ბაზების მიმართულებით, ხოლო შედარებით ნაკლებად - შენობა-ნაგებობებისა და აღჭურვილობის მიმართულებით. გამოკითხულთა 65% მოელის, რომ 2023 წელს მათი ინვესტიციები გაიზრდება პროგრამული უზრუნველყოფის/მონაცემთა ბაზების მიმართულებით. მსგავსი მოლოდინი შენობა-ნაგებობების მიმართულებით 58%-ს აქვს. ხოლო გამოკითხულთა 55% თვლის, რომ 2023 წელს მათ მიერ განხორციელებული ინვესტიციები გაიზრდება აღჭურვილობის მიმართულებით.

აღსანიშნავია, რომ, სექტორების მიხედვით, პროგრამული უზრუნველყოფის/მონაცემთა ბაზებისა და შენობა-ნაგებობების მიმართულებით ყველაზე დადებითი პროგნოზი ფიქსირდება მშენებლობის სექტორში. კერძოდ, სექტორში გამოკითხულ კომპანიათა 77% აპირებს გაზარდოს ინვესტიციები პროგრამულ უზრუნველყოფასა და მონაცემთა ბაზებში, ხოლო კომპანიათა 82% შენობა-ნაგებობების მიმართულებით გეგმავს ინვესტიციების ზრდას. რაც შეეხება, აღჭურვილობას, ამ მიმართულებით ყველაზე დადებითი მოლოდინი ვაჭრობის სექტორში შეინიშნება, სადაც გამოკითხულთა 60% გეგმავს ინვესტიციების ზრდას. ყველაზე უარყოფითი პროგნოზი მრეწველობის სექტორში ფიქსირდება, სადაც გამოკითხულთა 18%-18% გეგმავს 2023 წელს ინვესტიციების შემცირებას შენობა-ნაგებობების და აღჭურვილობის მიმართულებით.

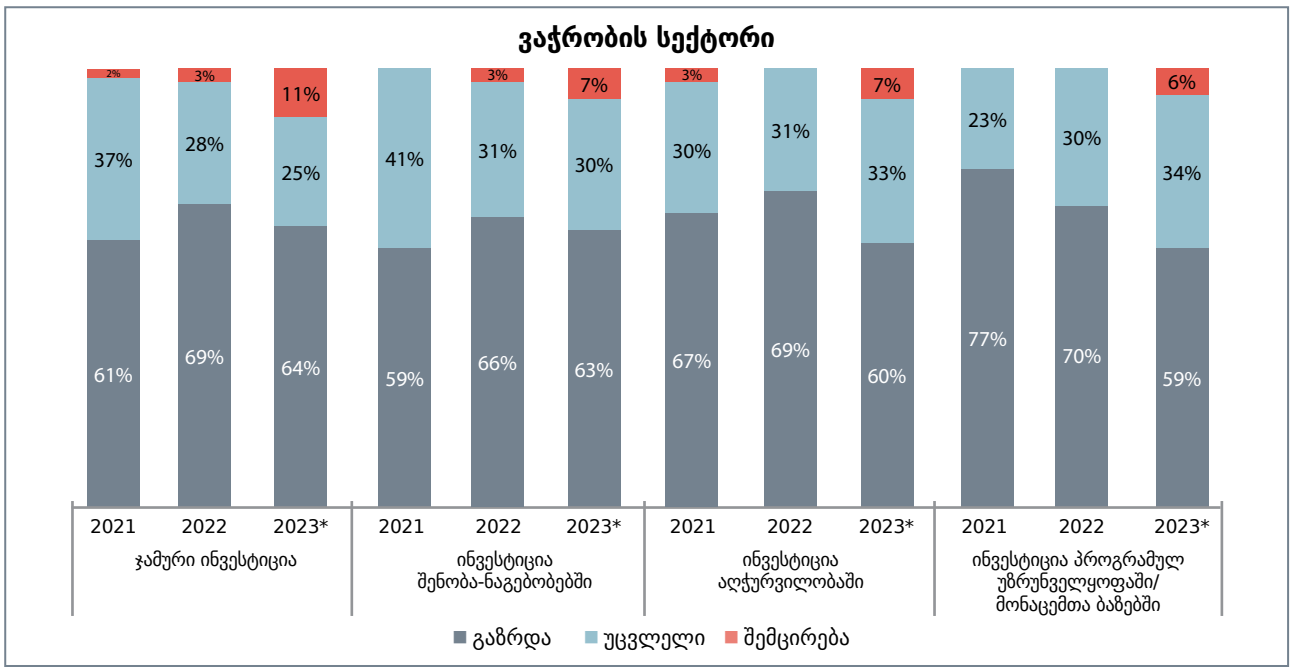

გრაფიკი 28: საინვესტიციო გარემო 2021 და 2022 წლებში და საინვესტიციო გეგმები 2023 წელს ვაჭრობის სექტორში (ცვლილება წინა წელთან შედარებით)[10]

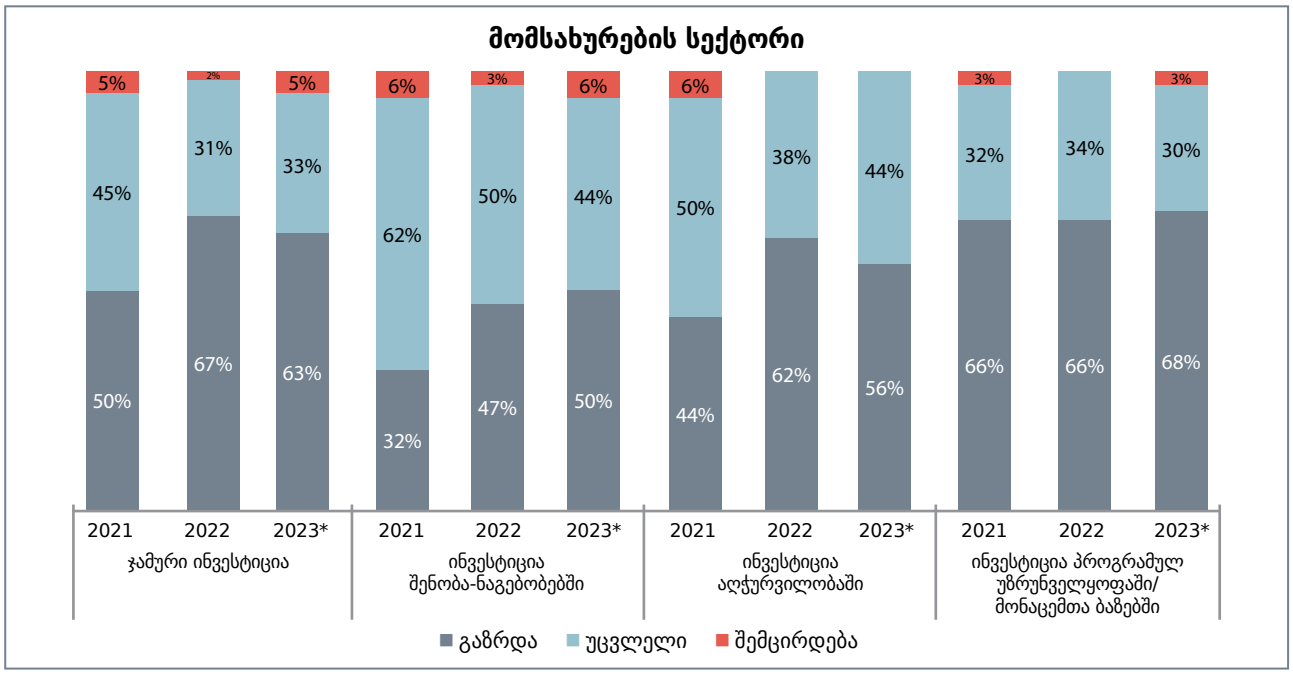

გრაფიკი 29: საინვესტიციო გარემო 2021 და 2022 წლებში და საინვესტიციო გეგმები 2023 წელს მომსახურების სექტორში (ცვლილება წინა წელთან შედარებით)

[10] დამრგვალების გამო ანგარიშში მოცემულ ზოგიერთ გრაფიკზე მონაცემთა ჯამი ზუსტად 100%-ის ტოლი არ არის. *მოლოდინი

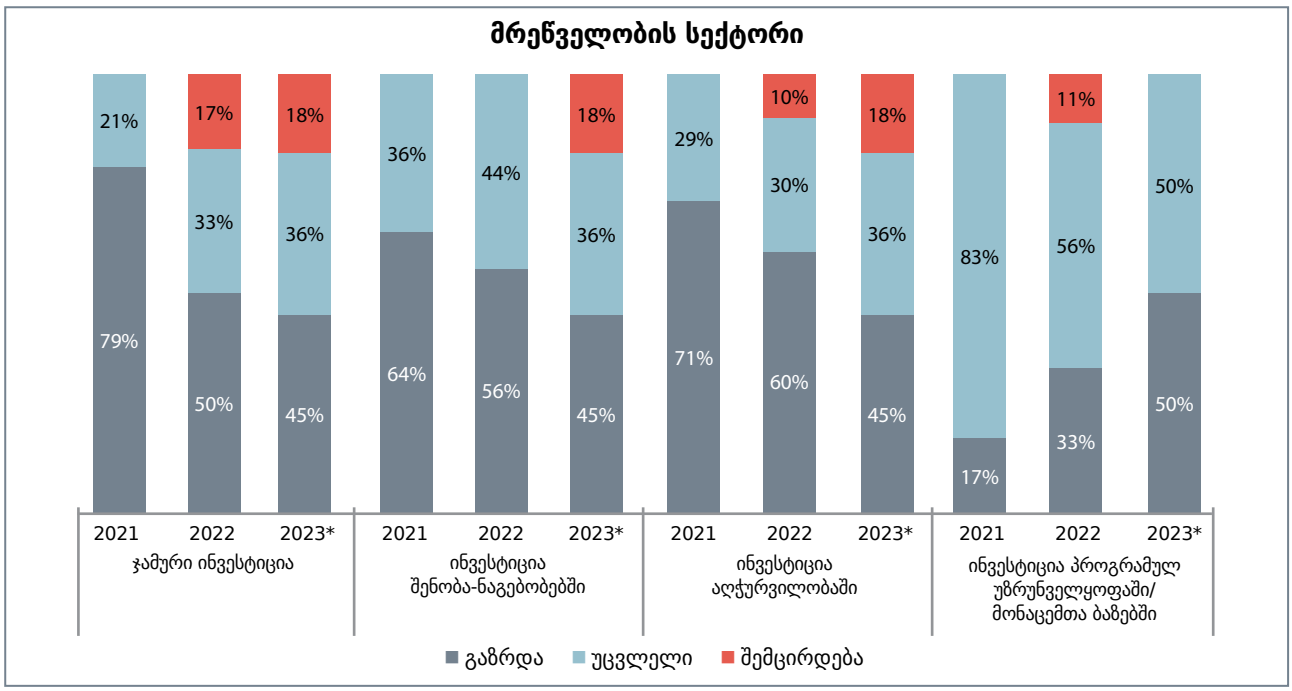

გრაფიკი 30: საინვესტიციო გარემო 2021 და 2022 წლებში და საინვესტიციო გეგმები 2023 წელს მრეწველობის სექტორში (ცვლილება წინა წელთან შედარებით)

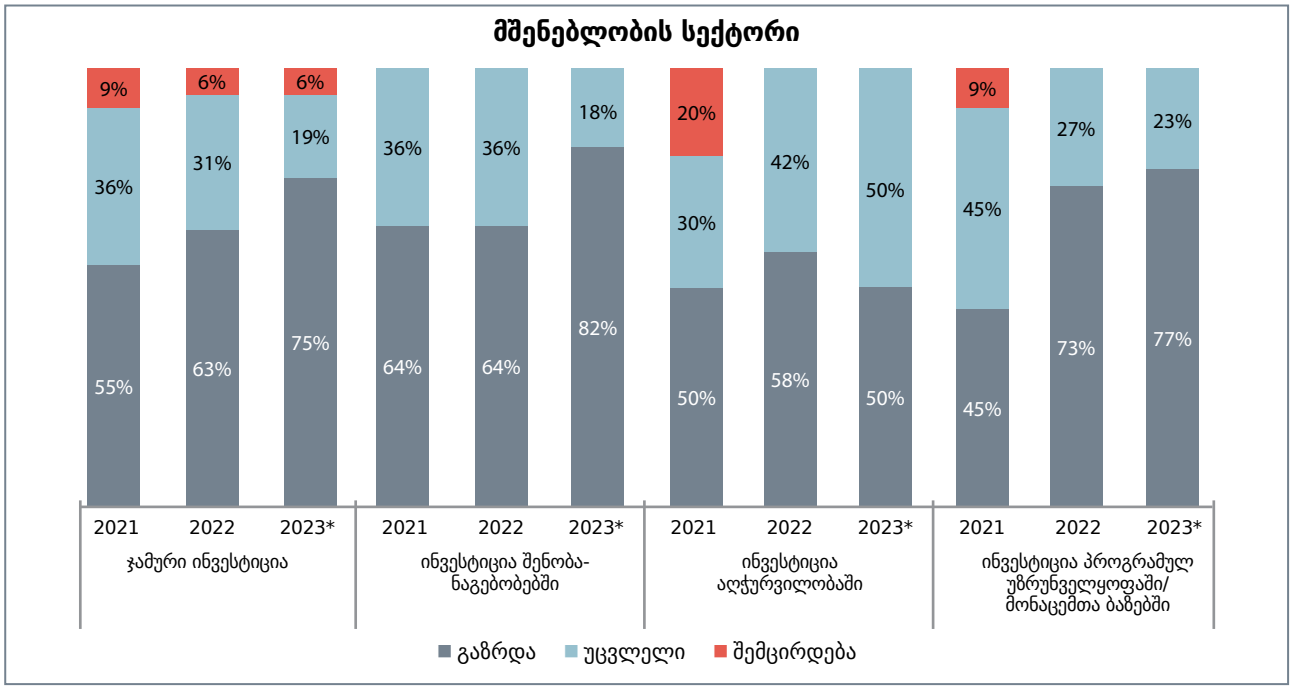

გრაფიკი 31: საინვესტიციო გარემო 2021 და 2022 წლებში და საინვესტიციო გეგმები 2023 წელს მშენებლობის სექტორში (ცვლილება წინა წელთან შედარებით)

კონტაქტი:

გ. ლეონიძის ქ. 2, თბილისი, საქართველო

+995 32 2 202-215

info@bag.ge

Business Association of Georgia

www.bag.ge